

СРПСКИ НАРОД

ЈУГОСЛАВИЈА ЈЕ МРТВА...

Југославију није измислио српски народ, који је у својим народним песмама певао само о српском имену и српском јунаштву. Југославију није хтео српски народ, који се вековима борио само за српски „крст часни и слободу златну“. Други су имали интереса да се Југославија створи. А сада ето дошао је дан да су се и њени творци одрекли свога дела. Она више није потребна ни њима ни Енглеској чији је она била жандарм на Балкану. Сада се у енглеским империјалистичким рачунима појавила друга потреба за новом Централном Европом која би њом имала да служи у будућности.

Југославију су измислили „мајстори са мора“, као што су некада били измислили Илирију. Али тада, када се вештачким илирским именом хтело да збрише српско, које се са чашћу било пронело кроз целу Европу, устали су највиши претставници Срба и ставили свој вето. Вук је бацио крилатицу „Срби сви и свуда“, Светозар Милетић је 1846 говорио: „Ми имамо своје народно име које никоме не натурамо, али кога се никоме за љубав не можемо одрећи. Хоћемо да останемо Срби“. Лукијан Мушински је огорчен испевао тада оду, која је постала програмом свих Срба:

„О, име рода. Неће те срећни син Изненеверити. Светиња с' Народу. Ти Српском. Свештеник је сваки Сербљин при свештеном огњу твоме“. Када су други због својих ра-

чуна, а против Срба, почели да стварају Југославију, заморен дугим борбама српски народ је пао у замку и узалудно је само још стари државник Никола Пашић бранио српско име и српску државу. Једино су као носталгична опомена остале да звоне у сећањима његове речи:

„Србија, наша Србија још увек постоји“.

Данас од Југославије беже и „мајстори са мора“, јер су постигли оно што су хтели: увукли су српски народ у њу, искористили га, издали га и упропастили. И зато би било смешно, да није по све жалосно и трагично, када се међу нама нађу и такве мудре главе, које о Југославији још и данас сањају. Сигурно да је смешно када ми који висмо хтели Југославију, који смо због ње смртно настрадали, једино ми је бранимо и богорадимо да се опет нађемо на купу са „браћом“ која нас неће.

Међутим Југославија је мртва. Нико је не повампира. Њу је време прегазило. Око њеног мртвачког одра, тамо у Лондону, покупили су се њени последњи остатци и ридају тражећи лека како би је повампили. Крај њене мртвачке постеље је нова југословенска влада са старим шареним друштвом и још одозго са два министра војна.

Истина Ситон Вагсон у МАНЧЕСТЕР ГВАРДИЈАНУ одриче јој југословенство и не признаје је уопште. Шубашић из Америке грми и не само да је не признаје но је анатемише.

Ето, тако наши назови политичари лутају по магли стварајући опет државу без припита народа, ни свог ни оних других, које увлаче у тако луду комбинацију.

Ми Срби имали смо задовољно од Југославије. Не само да нећемо, овако жртвованы од отака у њу, него нећемо уопште да чујемо за њу, за ту перфидну комбинацију коју је време прегазило и које у Новој Европи неће ни бити.

Зашто српски народ неће више Југославију?

Зато што је српски народ имао своје часно и светло име које му је у Југославији угушено и упрљано.

Зато што је српски народ имао своје стегове славе и победа, које је заменио другима, под којима је познао само срамоту, расуло, пораз и уништење.

Зато што је српски народ био народ чојства и јунаштва, док су у Југославији, они који су је измислили, покушали да га претворе у народ никовића.

Зато што је српски народ држао изнад свега своју задату реч, а њу су му у Југославији згазили и њега вероломником учинили.

Зато што је најзад српски народ имао своју велику народну кућу, вековном тешком борбом стечену, а која му је у Југославији раскућена.

Зато трошити узалудно народну снагу око непостојеће Југославије, значи не само млатити празну сламу, већ директно

радити против интереса свога властитог народа. Оне наше јуноше у Лондону које су се окунуле око њеног мртвачког одра и које раде попут народне песме „Јанко брани мртвог Владислава, што га брани кад га не одбрани“, распуштају време у колико их са неким енглеским авионом не сруче у море и не подаве као пацове.

Југославија не може вакрснути, јер је неће ни њени творци, ни њени народи па ни ново време ни Нова Европа.

Са Југославијом је отишла у недоћин и „југословенска војска у отаџбини“. И они преварени, верне слуге лоших господара, свршили су. Једино спасење и оправдати могу добити ако се врате Мајци Србији као покажници и заблудели њени синови, који су јој толико несрећа и јада задали својом службом туђину. Јер доиста једна тешка тра-

ника лежи у кобној чињеници да су они, залуђени и заведени, који су мислили да служе својој земљи и своме народу у ствари били баш његови највећи крвници.

Само политички слепци не виде ново време и истину. Југославија је мртва и неће се више повратити. Разлаз или уништење оног шареног друштва што се назива југословенском владом у Лондону, неминован је, сигуран и уследиће ускоро, то намеће ново доба и то најзад доноси Нова Европа. Оно што се данас одиграва у Лондону провидна је игра и показује само једно: Југославија је мртва. Али зато ми можемо, као некада Доситеј Обрадовић, из пуног и ако окрвављеног срца да узвикнемо: „Сербија је наша избављена“, јер њену судбину држимо ми у својим рукама.

М. Ђ. Н.

ФАЛСИФИКОВАНИ НАЦИОНАЛИЗАМ

Бабини су то јунаци, они који су отишли у шуме да се тобоже боре за „ослобођење“ српског народа и да спасавају његову част. То су они, који нису побегли априла месеца 1941 године, зато што није било толико авиона или других превозних сртстава за све оне, који су имали само једну помисао, да спасу своје главе, остављајући свој народ на цедилу усред несреће, у коју су га они увалили. Место да пођу у заробљеништво, као други часни и исправни синови свога народа или да се врате на своја места и својим пословима, бојећи се неизвесности, у страху да им се не деси штогод, они су се скривали по шумама. А да би свој кукачичлук маскирали, они су предузимали некакве „акције“ и спроводили некакве „организације“. Поред тога правили су савезе са „партизанима“ и оваквим својим непромишљеним и лудачким поступцима изазвали су безбрзје несрећа српском народу, који је невин плаћао цех њихове лудости.

Међутим, право јунаштво, истинска храброст била је остати на своме месту, не бежати ни преко границе, ни у шуме ван удара санкција и последица, које неминовно произистичу из једног изгубљеног рата. Оно што је урадила огромна већина српског народа, то је био закон за све. Они, који

су из било каквих разлога пошли другим путевима, самим тим ставили су се ван закона националног спаса.

Не може једна стотина бегунаца преко границе, зачислених на тужим јаслима, нити једна шака „шумских“ бегунаца да намећу своју вољу целом једном народу и да одлучују његовом судбином.

Можда је било тренутак забуње, али данас српски народ у својој огромној већини схвата да су декламирања и парадирања „шумских“ једиња фалсификовани, пажни национализам, који треба разликовати од правога родољубља.

„Шумски“ национализам и јуче и данас изазива крв, грађански рат и самоуништење. Право српско родољубље значи пре свега и изнад свега брига за биолошки опстанак српског народа и за обезбеђење његовог националног индивидуалитета у оквиру европског простора. Патриотизам једног малог народа у данашњим приликама и под данашњим околностима значи разумети стварност данашњице у вртлогу циновских збивања, усред кога могу нестати мали, ако покушају да иду уз матицу.

(Наставак на 3-јој страни)

Бог је благословио овогодишњу жетву

Спрема се нов хлеб за српски народ (Снимак Државне пропаганде)

СИГНАЛ: СИКОРСКИ

Смрт генерала Сикорског по-ново је у пуној јасноћи показала свету сву опасност са којом је скопчана политика малих сила, које стоје између два велика политичка блока. Сем тога, она даје повода светској јавности да се поново позабави питањем емиграције и питањем оних седам комитета у Лондону, који се називају владама оних земаља, из којих су њихови чланови у своје време побегли.

ЛОНДОН И ПОЉСКА

Ми смо на овом месту већ једном третирали питање пољске емиграције у вези са прекидом совјетско-пољских односа, односно односа између владе у Москви и емигрантског одбора Побљака у Лондону. Том приликом смо указали на чињеницу да је пољска емиграција послужила у више махова Великој Британији као пробни балон против Совјета. Свакога пута је ударац, којим су Совјети одговорили на убоде пољском иглом, пао и на британску руку, која је ту иглу водила. Но много теже је свакога пута била погоћена сама игла, сама пољска емиграција. За Велику Британију су совјетске реакције на експериментисање са Пољацима биле мале епизоде, анализе за које је плаћена врло мала цена, а које су за британско политичко оријентисање биле од величине. За пољску емиграцију и њене жеље и планове је, међутим, сваки такав удар био тешак пораз, тешко обесхрабрење и незалечива рана.

Није потребно нарочито потсетити на чињеницу, да је формални разлог за улазак Енглеске у рат и за пуштање с ланца ужасне ратне немани била обавеза Велике Британије да свима сретствима и по сваку цену заштити и одбрани Пољску. Није потребно указати и на то, како је данас Пољска остављена на цедилу од те исте Велике Британије, која је, својом политиком гурања варшавских одговорних кругова у рат, још 1939. године првипут искористила Пољаке за своје циљеве. Све су то познате ствари и чудно је само, како се свет који је доживео и могао да прати целу игру упропашњавања Пољске и докусирања њене емиграције, могао са тим титрајем са судбином једне државе и једнога народа да се помири и да преко ове трагедије некако пређе као преко ствари, о којој више не вреди ни мислити ни разговарати. Нарочито за мале народе треба пример Пољске да буде вечита, неизbrisiva опомена и вечита поука. Прича о Пољској и њеним пријатељима треба да уђе у све букваре малих народа, јер она претставља основу са које политика тих народа у будућности, у погледу оцењивања вредности веза са великим силаима, треба да пође.

Од наше последње анализе ситуације, у којој се налази пољска емиграција као пример свију емигрантских покрета у англо-саксонским земљама, дошају се развијали даље, правцем којим су већ тада били кренули. Велика Британија је била тада, одмах после открића у Катину, покренула Сикорског да упути Међународном Црвеном крсту по знаци захтев за анкету. Тада је још Лондон тражио податке и индикације о плановима и о психичном стању совјетске владе. Совјети су, међутим, ту прилику искористили да отпочну, полазећи од прекида односа са Сикорским комитетом, одлучну политичку офанзиву у Великој Британији. Не само што се та офанзива односила на пољско питање и на питање евентуалних будућих совјетских граница на европском Североистоку. Она је прешла тај оквир и бацила је у дискусију у Лондону па и у Вашингтону много замешније и

важније проблеме. Који су то проблеми види се само по симптомима. Они су, међутим, довољно јасни да се закључују могу извлечити са сигурношћу.

МОСКВА ПОКРЕЋЕ ОФАНЗИВУ — У ЛОНДОНУ

Москва, која се увела у ћутање све до Катинског случаја, изашла је тада из своје резерве и мером са прекидом односа подигла је по први пут један крајичак вела, којим је њена политичка игра долге била обавиђена. Ускоро иза тога долази до формалног укидања Коминтерне, које претставља директан атак против англо-саксонских земаља у области њихове унутрашње политike. Затим почиње СССР да се меша веома активно и у политичка питања европског Југословенског емигрантског Одбора, која је данас, упркос владе Мише Трифуновића, још увек у највишем степену акутна.

Најзад долази, баш у последњим данима, до написа у совјетској штампи, у којима се при-

поређује својих 10 милиона изгубљених војника са 93.000 Енглеза, колико их је у овом рату досада погинуло или нестало, и из ове чињенице црпе одлучност да са господарима Даунинг Стрита разговара лупајући песницом о сто.

Положај Велике Британије пре овом све непријатијем савезнику није нимало завидан. Чињеница је да Лондон данас, додуше, не зна праве намере Совјета. Али зато он од случаја до случаја сусреће по конкретним питањима једну Совјетску Унију која је неупоредиво одлучнија и државија.

И тако мора Велика Британија прво да дозволи да падне њен фаворит у југословенском јемигрантском одбору Слободан Јовановић. Тако морају коментари Екшени Телеграфа и Јунајтед Преса да признају да нова личност мора да дође на чело југословенске емигрантске владе, „да би се консолидовали односи између совјетске и југословенске владе, који су последње време били веома затегнути“. А у продолжењу те линије лежи смрт генерала Сикорског.

На Близком Истоку стоје оружане формације пољске војске. Сам Сикорски био је човек познат у свету и афириран као политичка личност. Скинути га једноставни власти значило би признati пред целим светом тотални пораз у загрижену, непрекидној, напретнутој подземној игри против Москве око Европе. И зато је изабран други пут. Сикорски је пао са авионом.

Врло је сретан случај за политику која га је скинула с дневног реда, што је са њим у авиона био цели штаб његових најближих сарадника. Не само што је, дакле, ликвидиран сам Сикорски на тај начин, него су уклочњени и они који би могли бити евентуално извршиоци његовог политичког тестамента. Као што је отац краља Фајзала од Ирака умро од неког чудног напитка у Швајцарској; као што је Фајзал погинуо у аутомобилској несрећи; као што је неколико грчких генерала, који су били против успостављања англопослушне монархије у Грчкој, поумирали у кратким размасима под за-

два да мако од политичара у Белој кући ма шта зна (изузев да се ту ради о некаквим полуdivljačima који говоре неким неразумљивим језицима и препишу се око неких села и области, чије се име уопште не може да изговори, а чија заједничка територија није ни толика, колико је једна од правоугаоних држава у Северној Америци), — то је за Белу кућу ипак исувше досадно и замјено. Зато је велики лист Американ Меркјури недавно написао, баш поводом кризе у југословенској емигрантској влади, неколико занимљивих реченица. Лист констатује да је врло велико питање, исплати ли се уопште капитал, који је инвестиран ради одржавања и помагања емигрантских власти, јер су те владе састављене од људи, који су изгубили сваки контакт са земљама одакле су дошли, и никада више неће моћи, чак ни после победе „Уједињених нација“ да дођу у својим земљама на власт и да тако користе великој политици Вашингтона. Ти људи, наставља лист, само се свађају између себе и изазивају неспоразуме између великих савезника. Износи, које они данас стају, новац који они данас добијају за своје циљеве могао би много паметније да се уложи у какво ко рисније предузеће.

И тако се у Вашингтону очигледно све више формира идеја о томе, да све те мале емигрантске одборе и владе, који потичу из Средње Европе, од Балтикума до Црног и Средоземног мора, треба ликвидирати. Напоредно са тим расте тамо углед концепције, по којој би се у Средњој Европи извршила — све под претпоставком добијеног рата — реконструкција Хабсбуршке монархије на челу са Отоном, чији се млађи брат издалековиде предострожности ојежио једном близком Рузвелтовом рођаком.

Није случајно да је Шубашић у Америци и да оданде југословенску емигрантску владу у Лондону напада као великосрпску. Није случајно ни то, што Јунајтед Прес у своме коментару о узроцима сталне и још незавршене кризе међу југословенским емигрантима у Лондону ставља на прво место основно размишљаје између њених српских и њених хрватских чланова по питању „будућег уређења Југославије“. Под овим углом, и познавајући ове нове тенденције које су се родиле у Америци, сматрамо да се та размишљаја крећу баш у означеном правцу, а верујемо да се у томе нисмо преварили.

Foto: Belgrader Bildagentur

Сваја за СССР одлучујуће учешће у поратном уређењу читавог европског континента. Док је, дакле, пре извесног времена могло још да изгледа да се совјетска политика ограничава на извесне заштитне сфере и на извесне мање области дуж западних граница Совјетске Уније, дотле је данас јасно да граница совјетског апетиту практично на најширом континенту уопште нема.

Тврђење, које смо поставили на овом месту пре недељу дана о томе, како је намера и план СССР да, ако то буде икако могуће, зграби целу Европу, добила је неочекивано брзо своју потврду написима публицисте Малинића у совјетском часопису „Рат и радничка класа“. У томе напису овај угледни московски публициста тражи да се Совјетска Унија припреми не само за одлуку по свима питањима која се тичу Европе, него чак и да она питања која стоје у вези са холандским, белгијским, француским, португалским и другим колонијама. Данас је то још глас једнога новинара. Сутра то може бити формални захтев совјетске владе.

СОВЈЕТСКА УЦЕНА

Пред оваквом ситуацијом нашла се Велика Британија, према којој Москва употребљава све одлучнији тон. Према гласовима о трећем светском рату, према оклевавању Англосаксонца да се активно ангажују у борби на европском континенту, према тактици убода иглом и толико разрађеним хипотезама о поратном уређењу Европе под британским војством које данас испуњавају британске штампе, Москва је прешла са тактике молбе и дипломатских корака на тактику директне уцене. Она свакако у-

нерала Сикорског. Да је Слободан Јовановић млађи и одлучнији и да, према томе, чак и скинут са чела емигрантске владе остане опасност за Совјете и њихову политику, он већ давања не би више био међу живима.

КОБНА ГРЕШКА У СИКОРСКОВОМ РАЧУНУ

Сикорски је учинио једну погрешку у рачуну, као што су то Потољаци у својој политичкој историји чинили безброј пута и тиме увек наново изазивали тешке катастрофе по свој народ. Он је веровао да ће у сенци спора и размишљајења између Москве и Лондона, а као инструмент који је Лондону потребан, моћи да води и даље свој политички чамац. Међутим, Лондон је одлучио друкчије.

За британску политику рата треба још топовске хране. Није доволно оно, што је постигнуто жртвовањем низа европских држава, бацањем у смрт 10 милиона Руса. Још једном треба свују преосталу велику снагу СССР искористити за напад на Немачку, — или макар за одржавање фронта на европском Истоку. Европа још није зрела. Да би се скupoцени животи Енглеза сачували до највећег могућег степена, треба још једном ободрить партнера из Кремља.

Сикорски је овде постао озбиљном сметњом. Он је своју улогу извршио, и, према томе, није више био од користи. Али скинuti га са власти, као што је то учињено једним малим мигом из Даунинг Стрита са Слободаном Јовановићем, ипак није било могуће. Рузvelt има ништа мање

на страну случај пољске емиграције. Сикорски је данас симбол и пољка за све емигрантске одборе, који примају своје субсидије из каса у Ујат Холу. Изгледа да претстоји уопште сумрак емигрантске политике. Британија можда још, ради своје игре око Европе, жели да употреби и оне који са крунама или без њих шетају лондонским асфалтом. Можда су Даунинг Стрити још потребне фiktivne владе ради њених реалних рачуна. Вашингтону, међутим, ти пиони више нису потребни.

Вашингтон је приграбио оно што је хтео. Још га жуљи једино рана на Пацифику. Али да се он упусти сада у ситна европска разрачунавања са читавим низом влада, о чијим земљама је

VERUS

СЕРПСКИ НАРОД

ГЛАВНИ УРЕДНИК, одговоран за садржину листа: Велибор Јонић.

ВЛАСНИК: Мих. Станковић из Београда.

РЕДАКЦИЈА И АДМИНИСТРАЦИЈА: Теразије 5 месачин, I степениште (Палата Извозне банке). Тел. 20-383.

ШТАМПАРИЈА „ЛУЧА“, Краљице Наталије 100. Тел. 21-772.

Тромесечна претплата 36 динара шаље се преко „Пресек“, а. д. Влајковићева 8.

Доказ више

Рат против цивилног становништва и рушење цркава и културних објеката откривају нам суштину кризе коју преживљава данашње цивилизовано човечанство. Та је криза настала отуда што је завладало материјалистичко схватање света и живота, које одбације постојање Бога и Његових закона. Човек је себе прогласио врховним судијом, почетком и свршетком.

Негативне стране данашње цивилизације најјаче су дошли до изражавају у Америци, у којој се годинама спаљују жетве жита, памука и кафе, док стотине хиљада њеног сопственог становништва гладују. Том нечовечном шпекулацијом на једној страни гомилају се баснословна богатства, док на другој владају сиромаштина и оскудица. Јели то поредак, који Америка у случају своје победе жели да наметне читавом човечанству?

Ово материјалистичко и безбожничко схватање комунизам је отерао до његових крајњих конзеквенца. Он је усавршио систем поробљавања широких народних маса. Отуда и није чудо што данас између Совјета и Америке владају најприснији односи. Кад духовне сличности међу њима не би било, онда би ова спрега била немогућа.

Али баш овај рат, са свим својим ужасима и несрћама, јесте доказ више да постоји Бог и Његови закони. Он је доказ да се неодговорно не може живети и да недела и заблуде морају бити кажњени. Кроз патњу и страдање човечанство ће бити призвано памети и ослободиће се своје заблуде о свемоћи човековој. Људска гордост мора бити сломљена и одбачена вера у савршеност човекових изума и закона.

Ове патње и страдања потрајаје све дотле док се свет не покаје и не призна Бога за Господара. Ко то не призна биће уништен. Ако се овај рат сврши пре овог покажања, онда ће за њим доћи нове патње и нова искушења. Ко је мудар, он са овим мора бити начисто.

Јер свет са рушењем, убиствима, црном берзом, пљачком и неморалом не може постојати. Бог га за то није ни стварао. Створио га је да он од несавршености иде ка савршености, и да људи у љубави помажу један другом на узајамном уздизању и усавршавању. Зато свет мржње не може постајати. Кад ње нестане, нестане и свих оних зала које је она родила, а од којих грца данашње заблудело човечанство.

ВЕЛИБОР ЈОНИЋ

ФАЛСИФИКОВАНИ НАЦИОНАЛИЗАМ

(Наставак са 1-ве стране)

Све је остало заблуда, лудост, објеженош или наивност, која иде до глупости, кад није несвесна или свесна издајничка служба туђину. Ако смо као целина неспособни да схватимо ову једноставну, основну истину, онда нам претстоје тешки дани, иду нова искушења и нова страдања, чији се крај не може сагледати. Због извесних појединача, због извесних незнатах делова нашег друштва опет српски народ треба да страда, да даје непотребне жртве. И може да му се деси и најгоре, може да дође у питање и сам његов опстанак. Они, који се данас боре за Европу противу удружених снага плутократије и большевизма биће без

милости за издајце европске ствари, а имају на располагању моћна срећства, као никада раније у свету, да у корену и заувек униште ове унутрашње јатаке непријатеља заједничке европске отаџбине.

Зато носе велику одговорност, односно стављају се ван закона националног самоодржања, сви они који у овим моментима губе нерве под утицајем туђинске пропаганде, којекаквих коморџијских вести и у својој заслепљеној уображености мисле да могу нечим допринети у одлуци о судбини континенталног.

Свесно или несвесно они раде противу самог опстанка свога народа, противу његових животних интереса.

Опомена заблуделим и плаћеним

Они, који то раде по наређењима из иностранства заслужују немилосрдно уништење, јер опстанак и спас српског народа јесу највиши закон данашњице.

Они који се малодушно поводе за туђинском пропагандом, који упадају у њене замке и верују у њене блефове, они који су жртве лакомислених прогноза, они заслужују најтеже казне.

Они, који допуштају или помажу да се ствара такво распољење духова и да се формирају таква неопрезна мишљења слушају исто тако посредно непријатељима Европе и они се морају сматрати као тешки кривци.

Сви они скупа носе велику одговорност и сви они, ма где се налазили и ма ко они били морају искусити последице својих поступака још одмах, данас, не препуштајући то суду историје, да не буде доцкан.

Због њих и због његових радијних савезника српски народ доживео је толико страдања и изгубио је безбрдо прилика да поправи свој положај и да се рехабилитује у крилу европске заједнице. Данас када је народ схватио положај Србије у данашњој европској и светској ситуацији и када показује пуну вољу да конструтивним радом поправља и обнавља српску отаџбину на здравим и солидним темељима, треба бити луд па помишљати на нешто друго. Данас када стојимо пред жетвом коју је Бог благословио и која треба српском народу и његовом потомству да обезбеди егзистенцију, неопростив је грех оних, који би својим неопромишљеним поступцима пореметили данашњи ред и довели земљу опет у тежак положај, отежавајући прикупљање жетве и њену правичну расподелу.

У име српске отаџбине питамо се ко су ти малоумници, мегаломани или слабоумници који се усуђују да дрзну у свете интересе српскога народа и да доводе у питање његову будућност и његов опстанак.

Зар да у колу европских народа због непромишљених испада појединача будемо обележени као недозрели, као да нисмо пребродили пубертетско доба, када се у зажареној машти не види стварност и чине грешке за грехом? Кад ћемо увидети да нас разузданост и крволовочност „шумских“ националиста рђаво представља пред лицем других народа, као сирове примитивце, који не признају норме међународног права него ребелством, хајдучијом и разбојништвом боре се противу једнога стања, које произи-

лази после потписане капитулације?

И у другим земљама у Европи има шума и гудура, па ипак у њима нема овакве феле „патриота“, који из заседе на мучки начин убијају претставнике победничке оружане сile или камом и насиљем тероришу мирно становништво. Као што вођа њихових банди зна само да бежи из места у место, тако да ће у успомени народа остати обележен као већи бегунац, тако и остали његови претставници никде се нису огледали. У окршају него знају само да нападају иза бусије и да убијају голоруке домаћине.

Нема ту никаквог јунаштва ни хероизма него је то обична хајдучија и пустоловина психо-патолошких пустахија, који увек у нередовним приликама избијају на површину и долазе до некаквог изражаваја. Зар у данашње доба модерног ратовања са невиђеним техничким срећствима герилско ратовање, четовање по шумама, није један анахронизам, који не значи ништа у војничком смислу, а само доноси несрћу и непотребна страдања једном народу? Докле ћемо у својој незрелости и сировости гледати на догађаје и на стварност из перспектива од пре сто и двеста година? Кад ћемо разумети да ће нас стварност и догађаји прегазити и самлете ако их на време не схватимо и не прилагодимо се његовим захтевима?

Српски народ у својој сељачкој већини има много здравог разума и смисла за стварност и он је схватио смисао данашњице и своја дела и поступке доводи у склад са овим стањем. Својим развијеним инстинктом самоодржања он се одупире покушајима својих изрођених синова да га увуку у ма какву пустоловину, која га може стати главе. То су с једнога стране они недоучени буварци, експоненти светске револуције, који за рачун крваве Москве раде на уништењу свога сопственог народа, који се одупире да буде оруђе за извршење плана о большевизацији Европе и света. То су с друге стране недоуре и пусте главе, застарелих појмова и немогућих схватања, који ради обећане власти и злат-

них фути, у својој болесној амбицији хоће да играју неку улогу и да за рачун Лондона и Вашингтона још једном унесреће српски народ и одвуку га можда у амбис, из кога нема повратка.

Није право да један мали, ваљани и радни народ, лојалан и чистан, који је у току своје мученичке историје дао толико жртава да се сачува на својој родној груди стално страда са луде главе својих недоучених синова. Одиста, није право, да он ни крив ни дужан доживљавају несрћу за несрћем због својих изрода, који га вуку у пропаст ради остварења планова о јеврејској превласти у свету у плутократском или большевичком виду.

Дужност је свију правих српских родољуба да помогну своје народу да се избави и ослободи од ових црвених и црних, јер су га у црно завили, изрода српскога народа, да би он могао да се у миру и реду посвети стваралачком раду и обнови напаћене отаџбине. На тај начин српском народу биће уштећене нове жртве и нова страдања и може се надати бољој будућности, о чему налазимо доказа у чланку објављеном у водећем немачком листу *Das Reich* где се између осталог каже:

„Данас министар претседник Недић располаже могућностима да упути свој народ на свесно враћање конструтивном раду, чиме ће Србима у заједници европских народа бити обезбеђено место, које је било скоро изгубљено.“

„С.Н.к“

Рузвелт је творац овога рата

Из збирке званичних докумената објављене под насловом РУЗВЕЛТОВ ПУТ У РАТ доносимо један доказ његове кривице пред човечанством.

Пољски посланик у Вашингтону пољском министру спољних послова — Извештај

ПОВЕРЉИВО

Вашингтон, 9 фебруара 1938

У току прошлих недеља разговарао сам у државном департману са државним секретаром Халом и државним потсекретаром Цемсом Ц. Даном о питању емиграната, које нас толико интересује.

Притисак јевреја на претседника Рузвелта и на државни департман све је јачи, нарочито због важности захтева јевреја угрожених у Немачкој. Пољској Румунији и другим земљама, за

„подршку“, приликом његовог напуштања тих земаља.

*

У вези са добијеним обавештењима, могао сам да у разговору са Халом констатујем, да се јевреји тренутно налазе у паничном расположењу, али да су они истовремено поборници за стварање ратне психозе, која треба да гурне цео свет у рат и да доведе до опште катастрофе. Ово расположење се све јасније испољава. Повод томе је подела света у два велика блока: фашистички и демократски. У фашистички блок убрајају јевреји и њихови посредници и помагачи у заједничкој ствари — осим Италије, Немачке и Румуније још неке друге земље, међу њима и Пољску. У другу — демократску Румунији и другим земљама, за

Сједињене Државе и на истом плану и Совјетску Русију. Приликом карактеристике ових демократских држава, јевреји су примили усталом прави хаос: они су идеју демократије и идеју комунизма, стрпали у један лонац и пре свега поболи застапују јестоке мржње против нацизма. Све манифестације за рат у Шпанији, на Далеком Истоку, као и последње промене у Румунији, приписиване су злочиначком утицају нацизма. Ова мржња иде до беса. Она се пропагира свуда и на сваком кораку: у позоришним комадима, у биоскопима, у штампи. Немци се претстављају као народ, који живи под деспотизмотом Хитлера, који жели да освоји цео свет и да утопи цело човечанство у море крви.

У разговорима са јеврејским

претставницима штампе налазио сам поново на неумољиво и одлучно заступљено гледиште, да је рат неизбежан. У пропаганди се ово интернационално јеврејство служи свим средствима, радији све оно, што је против тенденције консолидовања и разумевања међу државама. На тај начин ствара се на овом тлу у јавном мињењу стално, али сигурно, уверење, да су Немци и њихови фашистички сателити непријатељи, које „демократски свет“ мора да савлада.

Јержи Потоцки,

посланик Пољске републике

Пољски дипломата констатује да су већ фебруара 1938. године јевреји гурали свет у рат, искоришћавајући свој утицај на Рузвелта.

ТАЈАНСТВЕНА ПРЕПИСКА

О изменама између Рузвелта и Стаљина, није много извештавао о јавности. Обојица су се обавили тајанственим велом ћутањем, тако да постоји сумња, да је у питању измена мисли о послератним проблемима.

Пошто ни Рузвелту ни Черчилу није успело да приволе Стаљина, да заседне са њима за један заједнички сто, одлучило се на слање једног изванредног амбасадора у Москву. Лична порука Рузвелта предата је Черчилу и Стаљину, а у међувремену пријемен је и одговор Вашингтона. Сама чињеница да је ова деликатна мисија поверена ранијем амбасадору у Москви Девису, који важи као велики пријатељ большевика, види се, да су у питању далекосежни уступци Москви.

Посебан догађај претставља и долазак Литвинова у Москву, који путује само у важним мисијама, на лични реферат Стаљину.

Утолико је упадљивије ћутање у америчко-енглеском табору о самој садржини писама. Шта је стајало у Рузвелтовом писму и шта је одговорио Стаљин? Које је уступке учинила Бела кућа, да би одобровољила Кремљ и извела га из његове резерве? Које је нове услове поставила Москва својим савезницима?

Зашто је морало уопште доћи до једне тајне преписке, када Сједињене Америчке Државе, Енглеска и Совјетска Унија — како то увек тврде — желе све најбоље европским народима и целом свету уопште?

Ова се питања са правом постављају од свих европских народа, па и народа, који спадају у такозване неутралце. Ако су послератни планови Вашингтона, Лондона и Москве, заиста тако наивне природе, као што се то свету прича, онда би се могла садржина преписке између Рузвелта и Стаљина без даљег објавити, можда у облику неке ноте „повеље“.

Када обојица ћуте, онда је сигурно по среди нечиста савест. Народи се намерно остављају у незнану о претстојећој судбини, одвраћају пажњу њихове самоодбране, како би се лакше ставили пред свршени чин. Тако се објашњавају сви маневри камуфлаже, као што је такозвано укидање Коминтерне, и сва уверавања — да большевизам није више опасан.

Да ли је Вашингтон и Лондон готов да прихвати све Стаљинове планове у погледу Европе или не, не игра више никакву улогу. У сваком случају је утвђено, да Стаљин има своје сопствене послератне планове, и да их жели спровести само по његовој вољи. Најболи доказ зато јесте државље Совјета према пољској емигрантској влади у Лондону. Совјети не признају никакву пољску емигрантску владу, до оне која се као комитет пољске емиграције налази у Москви, на чијем се челу налази комунистичка књижевница Ванда Василевска и комунистички настројени пуковник бивше пољске војске Берлинг.

То је почетак стварања једне пољске большевичке владе, којој ће бити циљ да створи једну сојузну Пољску. То што важи за пољску емигрантску владу у Лондону, то важи и за судбину свих емигрантских влада, па и за југословенску.

Убиство бившег претседника пољске емигрантске владе у Лондону, генерала Сикорског, јесте један доказ више, како ће проћи сви „претставници“ малих народу у Лондону, када се нађу на једној равни супротности између Енглеске и Совјетске Уније.

За илустрацију большевичких планова, може нам послужити и много демантована изјава совјетског амбасадора у Вашингтону. Литвинова, коју је дао приликом свога проласка кроз Персију, у Техерану, на путу за Москву.

Литвинов је, према извештају штокхолмског листа Алеанда, изјавио:

„Москва инсистира на томе, не само да добије излаз на Јадранско море, дакле преко Дарданела, већ и са Балкана — излаз на Јадранско море. Москва је већ доставила своју жељу, Енглеској и Америци, да је једна нова подела Балкана неопходна. Москва жели да створи једну државу — прећућа је совјетску — зависну од Совјетске Уније, која би се састојала од северних области бивше Југославије, дакле Словеније, Хрватске и Далмације, као и италијанских области Истре и Трста“.

Ова „држава“ била би разумљиво једна сатрапија Москве. У сваком случају, истакао је Литвинов, наше је енергично гледиште, да цео Југоисток спада у совјетску интересну сферу.

Да је у овој својој изјави, Литвинов открио само један мањи део планова Москве, није потребно нарочито нагласити. До скоро су Совјети уверавали, да ће се задовољити границама из 1941. године, што значи Карелијом, Балтичким државама, Источном Пољском, Бесарабијом и Буковином. Данас њихови заједнички планови иду већ тако далеко, да захтевају владавину читавог Балкана и делова Италије и Турске.

Москва мисли, да јој данас нико више не може стати на пут, и да ће се сви њени захтеви примати без противљења, како у Вашингтону тако и у Лондону. Рузвелт чини, све да би одобровољио Стаљина, нарочито у питању Европе, како би имао слободне руке за америчке тежње, у другим деловима света. Енглеска мора све да аминује, пошто потпуно зависи од америчке и совјетске помоћи.

Да се Енглези уопште не питају више, види се и из тога, што енглески амбасадор у Москви није присуствовао америчко-совјетским преговорима у Кремљу.

ТАКВИ СУ ЕНГЛЕЗИ

Енглези домородци, гледају на Енглезе рођене у колонијама са извесним потцењивањем. Поред њихових имена стављају облигатно два слова „р. к.“, што значи „рођен у колонијама“. Али и ови Енглези „колонијалци“ не остају дужни, нарочито Канадани, Јужноафриканци, Аустралијанци и Новозеландани. У доминиона и колонијама постоји прави „фронт“ против Енглеза из матице, против њиховог надменог понашања и надувености.

За њих постоји чак и надимак, нимало почстан, зову их „стринама“, пошто их не рачунају у пуноправне мушкарце. И као радна снага не уживају никакав углед. У многим огласима за тражење службе, може се прочитати: „Енглези не долазе у обзир“. То има и свога оправдања, пошто ове „стрине“ — синови богатих људи мало или уопште ништа не знају, а притом се праве да све боље знају од других. Овај надимак жели да укаже на једну појаву, која пре неколико десетица година постојала, и треба да служи као доказ дегенерације енглеске омладине, која није добраша великим задацима британског светског царства.

Велики део енглеског горњег слоја друштва искварен је. Њихови чланови имају исувише велике приходе, располажу тако утицајним везама, да без великих напора долазе до одлично плаћених места. Енглезима који наследе имања, која доносе годишње 50.000 до 100.000 фунти стерлинга прихода — клања се цела Енглеска, они могу да заповедају и да расипају лако стечени новац.

Са друге стране утичу деморализацији такозване трибутине колоније, као што је британска Индија, на тамо живеће чиновнике, официре и војнике из мајсторије. Чиновници воде раскошан и разуздан живот. Луксузан и расипнички живот вођен је нарочито у британској Малади, где је сваки Енглез био богаташ; од гувернера до последњег подофицира и ситног чиновника. Ниједан други европски народ, било у источној Азији или у Европи, није имао такав луксуз. Шкотланђанин Брис Лошат, са жаљењем је утврдио: „То је, што треба нагласити — материјалистички луксуз, ништа за душевне потребе“.

Садашњи рат довео је до једне „генералне пробе“, и открио све последице оваквог начина енглеског колонијалног живота. У фебруару 1942. писао је познати енглески привредни часопис Економист, критикујући неуспехе енглеске војске и пословање енглеског министарства рата: „Све што се догађа страшан је предзнак за распадање британског царства“. Један извештај Таймса о паду тврђаве Сингапур, представља један од најстрашнијих докумената, који су икад објављени. Извештај говори о слабљењу морала борачких јединица, недовољно иницијативи командног кадра, недораслом војном вођству, рђавим управним властима и потпуној апатији урођенчког становништва.

Са гледишта спољне политике француско-немачка сарадња постала је камен темељац новог почетка. Стотине година рата између Француске и Немачке нису на крају послужиле ничему. Те две земље остаће увек суседи, као што је то од првих дана говорио Пјер Лавал. Треба да се оне споразумеју и да преко споразума могу припремити споразум свих европских нација у

виших војних и цивилних функционера. Није успео. Уопште се не може замислити колико су леђи ови Енглези у колонијама. И за најмањи посао, стављају се у покрет читав штаб урођеничке послуге. Леди Брук-Похем имала је утисак, да и само давање заповести, претстављају је њих велики напор.

Када је покушала, да укаже дамама енглеског друштва у Сингапуру какав је рат, описивањем једног немачког тешког ваздушног напада на Лондон, најшила је само на неповерљиви смејак.

Као у Сингапуру и британском Малади, тако су се показали кукачи и оне „стрине“ у Шангају. Тамо је јула 1942. 5.000 припадника од укупно 8.000 лица енглеске колоније, одбило да се врати у Енглеску.

Историја света је неумитни судија. Она је оценила Енглезе, који су били у поседу читаве четвртине целокупне земљине површине, и оценила их већ сада недостојним. A.

Француска и будућност

Написао Робер Брасијак

Величина војне катастрофе, једноја заједници коју је маршал Петен назвао „умирени континент“. Истина, да је задатак тешак и да он наилази на много неразумевања. Они који су се пред рат борили против конфликта и који су га прогласили апсурдним и злочиначким, добили су силом чињеница признање да су били у праву. Али сада је требало у поразу конструисати оно што се могло изградити у миру. Тешкоће и посебни проблеми нација не смеју нас заставити.

Уз тешкоће које је родио пораз, дошли су и оне које су Француској натовариле Енглеска и САД, њени бивши савезници. Са ванредном одлучношћу британоамерички авијатичари су потпуно унишили извесне градове, бомбардовали су многе друге градове, убили су хиљаде Француза, митраљирали путничке возове и сељаке, кад су ови радили на својим пољима.

Ипак њена улога у будућности може бити велика, ако она оствари обећање које је дала се би у лето 1940. године. Сјај њене прошлости није се замрачио у Европи. И Немци су увек имали задовољство да одају пошту ономе шта је Француска донела цивилизацији. У земљама где се осећао њен традиционални уплес, она би могла тачно доказати да се њен геније може прилагодити новом свету који се ради. Против большевичког света њена влада је деловала. Она је од првих дана прекинула дипломатске односе са Совјетима. Добровољци се бију на Источном фронту, 2 милиона Француза ради у Немачкој. Француска жељи будућност, у којој би се уз поштовање националних индивидуалности могла извршити револуција XX века. Будућност за коју би она могла даровати (за себе и за друге земље) своје врлине и нетакнути снагу свог генија,

НАКО ПРОЛАЗЕ НАРОДНЕ ИЗДАЈИЦЕ

Свакоме паметном Србину, који се бекством сам није излучио из националне заједнице, јасно је да су натезања и надмудривања у Лондону „пресипање из шупљег у празно“ и да „криза југословенске владе“ и њено „решење“ немају никакве везе са судбином српског народа, макар ко се мешао у то решење и ма којико задовољава жеље разних фактора.

Можда не вреди трошити речи нити узалуд мрчти харгију задржавајући се дуже било на онима који су испали из „југословенске владе“ Слободана Јовановића или на онима који су сад ушли у владу Мише Трифуновића. Све то нема никакве везе ни са садашњошћу ни са будућношћу српског народа, јер они, хвала Богу, никада неће више бити у могућности да га баце у катастрофу за туђи рачун или са луде памети. Све што се збивало и што се збива у Лондону може послужити само као школски пример како пролазе они, који бекством напуштају свој народ у најтежим часовима и стављају се у службу туђих интереса. Изгледа да је Слободан Јовановић у своме безграчном кукавичлуку на време оsetio опасност, која прети оним емигрантима, који нису по вољи властодржаца из Кремља. Као да је предсрећао за себе судбину која је задесила генерала Сикорскога, па се на време и повукао, уступајући место Миши Трифуновићу који у својој букварачкој заслепљености властољубивог политikanera не види све опасности.

У истом смислу карактеристичан је и поучан случај министра двора Радоја Кнежевића, тог интелектуалног вође пуча и „сиве еминенције“ Душана Симовића. Зна се да је смењен, односно најуен са тога положаја, али не зна се каква му је судбина одређена: да ли ће и он добити коју ћелију у лудници поред Душана Симовића или му је нешто друго спремљено.

Ради примера како се водила политика у бившем југословенском режиму, можда вреди задржати се који тренутак на овоме човеку. То је типичан случај како човек малих способности, а великих амбиција помоћу ложа може да игра велику улогу у животу једног народа и да буде један од фактора његове катастрофе. Иако обичан гимназиски професор без икаквог нарочитог талента и способности њега макони доводе на чело Професорског друштва, где покушава да игра неку политичку улогу.

Као експонент међународне масонерије он добија задатак да припрема Југославију да се скоби са Немачком. Пошто масе у Југославији нису желеле рат, он је један од оних малобројних цивила, који помоћу свога брата официра у гарди организује ону незнатну клику официра пустолова, који заједно са Симовићем врше пуч од 27 марта и насиљем и преваром наметну земљи политику међународне масонерије.

У тим данима забуне и пометње он гледа да зграби за себе и за свога брата што више вла-

сти и части и тако постаје министар двора. Он игра улогу једнога од свемоћних диктатора у том кратком периоду, док његов брат добија чинове и звања нередовним путем и као триумфатор пролази кроз Београд на белом коњу на челу једнога одреда гарде.

Захваљујући нашем земљораднику, који је земљу до максимума обрадио и засејао, захваљујући Богу који је дао овако повољно време, захваљујући напорима Српске владе генерала Недића на срећивању прилика у земљи и спровођењу нових начела у нашој привреди и пољопривредној производњи, ми стojimo ове године пред обилном жетвом.

Да би та жетва донела заиста да се свакоме обезбеди хлеб бар благодети целокупном српском у минималним количинама. Испорука народу, није довољно убрати ство нам даје повода веровању, златно зрно, већ се побринути да ће Влада народног спаса, уз

ХЛЕБ ЗА СВЕ!

помоћ и подршку народа, бити у могућности да то оствари. Прошле године имали смо изузетно слаб пшенични принос, и још несрћене прилике у земљи. Па ипак, апел претседника владе генерала Милана Недића да ниједан Србин не сме умрети од глади, народ а нарочито наш сељак произвођач схватили су и своју дужност испунили. На тај начин, ма да са извесним тешкоћама услед малих расположивих количина, народ ће ипак моћи да дочека нову овогодишњу жетву.

У толико више треба веровати да ће наш производјач и ове године, кад је жетва не само добра, већ изванредно добра, схватити потребу одржавања целокупне нације и одазвати се својој сцијалној дужности.

Влада народног спаса постараја се да овогодишња расподела жетве буде извршена што правилније и правичније, а на првом месту да сам производјач буде довољно обезбеђен храном и семеном. Може се рећи да се првенствено водило рачуна о самом производјачу. Разрез је извршен тако, да нико од производјача не буде оптерећен изнад својих могућности. Узето је у обзир како стање појединих производјача, тако и стање појединих општина. Општине које својом производњом не могу да испадне своје становништво, а таких у Србији има 542, не само што су ослобођене сваке разрезе, већ ће се њима за сеоско оскудно становништво уступати вишкови из других општина за исхрану.

Од производјача, пошто буду подмирени за своје потребе, тражи се само да уступе по предвиђеној цене вишкове, који ће бити употребљени за исхрану градског становништва, избеглица и пасивних крајева.

Влада народног спаса мора водити бригу о интересима целокупног српског народа, о његовом општем одржавању у овим тешким приликама. Због тога ниједан пољопривредник не сме да се оглуши о своју дужност, јер се тиме неће само оглушити о позив Владе, већ и о свој народ, о битне потребе његове егзистенције, о његов хлеб наусни.

Досадашње искуство показало је да је наш пољопривредник дотрастао својим должностима према народу и према целини. Ма да су многи разорни елементи покушавали да га скрену са исправног рођољубивог пута, он је пристао да подноси и жртве за одржавање мира и реда, за одржавање Србије и српства.

Због тога сада, пред жетву, можемо се у пуној мери надати да се он оглушити неће, да неће бити потребна никаква насиљна интервенција, већ да ће вишкови жетве притицати уредно у стоваришта, одакле ће бити расподељени онима који сами не могу да произведе, али зато се другом врстом свога рада свесрдно и предано залажу за добро народа и спас земље.

Цео народ се нада да ће нам исхрана идуће зиме, захваљујући нашем пољопривреднику, његовим ратничностима и свестима, бити обезбеђена.

Конкурс „Српског народа“ ЗА НАЈБОЉУ СТУДИЈУ о Сељачко - задружној организацији нове српске државе

После одличног пријема у јавности, као и српског народа задругарство има судбоносан код писаца и јавних радника, великог књижевног конкурса СРПСКОГ НАРОДА са првим резултатима који су посведочили његов позитиван значај, лист је успео да обезбеди сличну утакмицу и у другим областима интелектуалног стварања, што ће исто тако несумњиво допринети обнављању српског културног живота.

У Србији је кооперација у облику ПОРОДИЧНИХ ЗАДРУГА играла велику улогу у прошлости а играје још већу у будућности, у толико пре што се код српског земљорадника, срећом, сачувао ЗАДРУЖНИ ДУХ који сад треба, ради општег препорода Србије и српског народа, потпуно искористити, не само зато што је за развијање српске пољопривреде потребна организација у свима облицима задругарства (и крвног и социјалног), него и нарочито ради најприродније и најрационалније будуће организације Српске државе и

значај не само са национално-економског него и државно-политичког гледишта. Србија се не сме угледати на индустриске и капиталистичке земље; сва њена животна стремљења морају бити управљена стварању нове сеоске цивилизације на националним темељима праве српске културе (оличене у породичној задружној солидарности, социјалној и економској правичностима и светославском православном моралу).

У том циљу да би се чули сви гласови, сва мишљења и схватања, да би се искористила сва искуства код нас и у иностранству, пре него се приступи израђивању законских текстова, СРПСКИ НАРОД расписује конкурс за три најбоље социолошко-економске студије о СЕЉАЧКО - ЗАДРУЖНОЈ ОРГАНИЗАЦИЈИ НОВЕ СРПСКЕ ДРЖАВЕ, у којима би била третирана ова питања:

1) Значај и улога стarih српских задруга у прошлости српског народа; национална, економска и социјална функција задруга и користи које је од њих имао српски народ;

2) Који су главни изражaji задружне свести код српског народа? Који су главни економски чиниоци који треба да стварају задругарство код нас? Нарочито с обзиром на чињеницу да је ПОЉОПРИВРЕДА главна основа наше привреде и да се она већ сто година налази у већој или мањој кризи. Савремени појмови о политици планске пољопривреде и народне привреде уопште;

У колико задружна организација државе најбоље одговара народном духу, економским и социјалним условима српског живота у садашњости, као и духу времена;

3) Којим методима и по којим етапама спровести организацију нове српске државе на задружној основи;

Савремени појмови о задругарству уопште као решењу социјалног и економског проблема. С обзиром на етничке особине и психологију српског народа, потреба да се земљорадничко задругарство постави у темеље Нове Србије и њему повери главна функција у спровођењу планске пољопривреде, производње и потрошње, итд., једном речи, све што се односи на привредно унапређивање, културно подизање и национално обнављање нашег села.

4) Разлике између појма о колективизму (као и синдикализму) и појма о задружности. Етичка и социјална схватања урођена српском народу уједињена у исконском задружном духу, дају специфичне особине СРПСКОМ НАЦИОНАЛНОМ И СОЦИЈАЛНОМ поретку, који проповеда генерал Недић.

Упоредити задружну организацију са модерним економским и социјалним организацијама у другим државама, нарочито у Немачкој и у Италији.

Биће три награде.

Прва награда претседника владе генерала М. Недића у износу од 30.000 динара

Друга награда министра пољопривреде и исхране инж. Р. Веселиновића у износу од 20.000.— динара.

Трећа награда Главног савеза српских земљорадничких задруга у износу од 15.000.— динара.

За оцењивање радова састављен је овај жири:

Г. Министар Др Спалајковић
Г. Министар Др Недељковић
Г. Министар Веселиновић
Г. Живојин Перећ, проф. Универзитета
Г. Др Танасије Митровић проф. Универзитета
Г. Др А. Лазаревић, професор Универзитета
Г. Инж. Никола Станковић

Г. инж. Божић Божидар
Г. Дамњан Ковачевић, публициста
Г. Милош Милошевић, новинар.
Радове писане по могућству машином треба слати жириу под шифром. У засебном коверту приложити име и тачну адресу.
Рок за подношење радова је 1 октобар.

ПОДЕЛА РАДА У ОКВИРУ ИСХРАНЕ ЕВРОПЕ

Ако се заступа гледиште да је решење проблема исхране Европе само онда могући ако се посматра као континентални задатак, онда се мора такође признати да постоји потреба, да се то решење оствари путем далекосежне поделе рада, која ће, већ према томе о којем је делу Европе реч, имати мањи или већи замах, односно мање или више засецати у досадашњу оријентацију аграрне привреде поједине земље.

На тај начин долази питање могућности сарадње поједињих европских аграрних привреда у оквиру покривања потреба исхране, као и њихово примање у будући склоп привреде исхране целога континента, у први план. А да би се омогућила плодна сарадња у том смислу, биће потребне веће или мање измене у досадашњем плану обраде и коришћења земљишта.

Ако је досадашња аграрна структура једне земље одговарала њеном плану исхране, то стварно тежиште сарадње те земље у континенталној исхрани не лежи у њеној структури већ у њеним могућностима да прилагоди своју аграрну структуру у сагласности са континенталним планом исхране.

Ово прилагођавање у оквиру аграрних привреда можиће да добије свој коначан облик тек постепено, на основу практичног искуства, док садашњи начин коришћења земљишта, које је дошло као резултат дугогодишњег искуства на основу привредних услова и привредних могућности искоришћавања приноса, претставља путоказ за могућност измене у коришћењу земљишта.

Преоријентација аграрне привреде у духу континенталне исхране мораће такође временом да претпријави извесну измену, јер ће на основу стеченог искуства доћи до нових сазнања која ће диктовати коректуре у циљу што јаче изградње система европског снабдевања у сектору исхране.

Моменти који ће бити од пресудног значаја код доношења одлуке по тој ствари биће с једне стране географско-климатски и аграрно-хемиски, а с друге психолошки. Наиме, климатске прилике у поједињим појасевима нису константне већ показују извесну периодичност која се не сме изгубити из вида, а затим састав земљишта се мења у вези са културом која је на њему поседана. А сем тога и несналажење земљорадника при одгајивању других биљки није мало, пошто ако у почетку претпријави извесну штету ако је година услед временских прилика и његове невештине подбацила у приносу.

Једном речи, измена структуре аграрне привреде једне земље није самим тим остварена што је дошло до сазнања о могућностима те преоријентације и ако се она рачунски уврсти у континентални план са одговарајућом резервом с обзиром на ризик који свако увођење новине носи са собом. Та преоријентација је тек онда остварена ако

одбаци очекивани принос у новој култури и, што је још важније, ако она као корисна уђе у свест земљорадника, тако да он њу у пуној мери претпоставља старом коришћењу земљишта, које је преузeo од својих предака.

Земљорадник, који је стално у природи, у непосредном додиру са природним законима које не може да мења и на које не може да утиче, али чијем је утицају изложен његов труд и од којих зависи принос његовога рада, који је уложио у обраду земљишта, дубоко верује у добро и зло, као и у божију казну или награду већ на овом свету, тако да ће тешко бити уздрман у своме веровању у корисност новога рада ако му нова култура на самоме почетку подбaci.

Зато ће бити од огромног значаја рад надлежних при указивању на узроке оваквог неуспеха у почетку, како би се земљорадник одвратио од тога да гледа унатраг, а навикао да гледа предаце и унапред, управљајући свој поглед на будућност коју може да изгради само ако буде радио оно што му се са надлежног места као корисно одреди, па макар у почетку и тешко ишlo.

Планска пољопривреда једне земље, која ће по континенталном плану спроводiti преоријентацију пољопривреде не сме заборавити или пренебрегнути психолошке моменте и тешкоје, ослањајући се само на планске могућности и потребе које су условљене дотадашњом структуром и искуством.

Баш код нас ће тај моменат бити од огромне важности с обзиром на екстензивни рад наше земљорадње и конзервативног става нашега земљорадника. Задатак свих теренских органа Министарства пољопривреде биће да земљорадника упуте и поуче, уколико се код њега у прво време укаже сумња у успех извршене преоријентације у коришћењу земљишта, или да у противном случају о својим запажњима извести надлежне да они изврше коректуру у своме плану.

Влада је у духу плана о увођењу планске пољопривреде код нас још прошле године саобрализала наше могућности ситуацији која је ратом створена, и извршила преоријентацију наше аграрне производње у духу досадашњег стремљења Европе које се састоји у томе да свака земља тежи аутархијској исхрани свога становништва.

Напори које смо уложили прве године нису могли донети жељени резултат у целости. Ова година, међутим, богатија је искуством и родом, те обећаје резултате који ће задовољити све нас. С обзиром на то, а у вези са оним што смо раније изнели, ова година пружа надлежним пуну могућности да укажу земљораднику на корисност досада извршене преоријентације, која мора да се врши постепено, и да га учврсте у његовом досадашњем раду, који је први корак ка увршењу наше пољопривре-

де у општи европски план за исхрану континента.

Неоспорно је да ће по завршетку рата доћи до нове преоријентације у пољопривредној структури свих континенталних земаља, па и наше, јер ће аутархијско настојање бити замењено сарадњом у духу поделе рада и међусобно допуњавања континенталних пољопривреда и при- вреда уопште, како би се пости-

гло што боље и рационалније снабдевање целокупног европског становништва.

Све искуство које сада скупљамо, олакшаће нам будућу преоријентацију, која ће се онда моћи много лакше и ефикасније спровести, тако да ћемо кратко време по њеном увођењу осетити благодети нашега рада и злагања, како данашњег тако и будућег.

Лфт

БУГАРСКА УПИСУЈЕ ПРИНУДАН ЗАЈАМ

Обиље новца које је владало у бугарској привреди угрожавајуће врло озбиљно повећање производње које је влада планско спроводила. Цене и наднице заиграле су коло у коме су цене стално водиле и замарале потрошача толико да је изгледало да ће сасвим посустати. Земљорадник се све више повлачио са тржишта и задржавао робу у очекивању даљег скока цена.

На тај начин је снабдевање домаћег тржишта потребним доброма постајало све слабије и доводило у опасност привредни живот земље у свим секторима. Новчанични оптицај Бугарске повећао се од 3,4 милијарде лева у 1939 год. на 19 милијарди. Сем тога штедни улози у банкама износе 30 милијарди лева.

У циљу да земљу оспособи против сваке евентуалности, власт је почела да спроводи акцију повлачења сувиших новчаних средстава из привреде на најширој основи. Тако је још

пре неколико година, у циљу да спречи неосновано повећање оптицаја, Бугарска приступила упису зајма за народну одбрану, издавала бонове министарства финансија, унапредила платни промет без употребе готовине и блокирала јеврејске рачуне. Међутим, све те мере нису биле до веома ефикасне да спрече развој који је сада нашао свој израз у обиљу платних средстава о којима смо говорили.

Зато је Собрању поднет закон о принудном зајму, који има за циљ да мобилише сва располаживи средства у привреди која претстављају лутајући капитал, а који је сваког момента спреман да се ангажује тамо где очекује велику зараду за кратко време, и да та средства стави на расположење Министру финансија.

Основа за упис принудног зајма је имовина уписивача. Сваки појединачник који има имовину од 100.001 лев подлеже упису принудног зајма. Процент уписа је прогресиван и почиње са 2%. Притехаоци имовине од 50 милиона лева плаћају 8%. Малим земљорадницима без ликвидних средстава ставиће се кредити за упис на расположење.

Резултат уписа принудног зајма процењује се са 6 милијарди лева, које претстављају скоро једну трећину предвиђеног буџета за 1943 год. Иако расходи за наоружање износе у буџету 1943 год. 40,8% укупне буџетске суме, то ипак министар финансија располаже довољним средствима да покрије ове расходе, јер му само посредни порези доносе 42,8% буџетске суме.

На тај начин је циљ принудног зајма у првом реду спречавање даљег инфлационирања бугарске привреде, а тек у другом финансирање државних расхода који су све већи уколико рат дуже траје.

Бугарска са принудним зајмом, Турска са одузимањем једног дела имовине, претстављају две земље које су приступиле решавању проблема очувања вредности националне валуте међународне раме које погађају сваког појединачника у корист заједнице.

После четири године напорног рада око организације своје привреде, Швајцарска ће у току ове јесени, а најдоцније на пролеће идуће године, својом производњом достићи све количине које су предвиђене за исхрану становништва и на тај начин остварити свој четиригодишњи план о аутархији у ис-

Финансиске и привредне тешкоће Шведске

Задаци који се намећу једној земљи у вези са њеном одбраном и ратном привредом, не вршије свој огромни утицај само у зарађеним земљама, већ и у неутралним. Привредни живот Шведске је услед овога рата толико оптерећен, да ће ова неутрална земља после рата морати приступити привредној обнови за чије извођење ће бити потребна огромна радна снага и финансиска средства.

У нормалним временима имала је Шведска годишње повећање националног дохотка у износу од 1,5 милијарди круна. У садашње време је то повећање националног дохотка престало и претворило се у губитак исте висине. Ако тај развој потраје још извесно време, Шведска ће изгубити од свога националног дохотка 7—8 милијарди круна, што одговара једној шестини њеног националног дохотка.

Губитак националног дохотка досада нису осетили шведски притехаоци капитала, већ једино држава. Тада губитак дошао је до изражавајући у задужењу државе. Приватна својина појединачца не само да је остала на истој висини, већ се и несразмерно повећала. Тај неосновани пораст имовине биће у најмању руку преполовљен увођењем разних опорезивања.

И поред тога што је Шведска данас неутрална, она мора приступити јакој штедњи, и то не зато што у њој влада несташница добара, већ зато што она се би не сме дозволити да троши колико троши. Да би се ова земља вратила на свој високи предратни стандард живота, биће потребно после рата огромно залагanje ради снаге и свеског штедња у циљу стварања новог капитала, који ће омогућити привредну обнову земље.

ШВАЈЦАРСКА НА ПУТУ АУТАРХИЈЕ У СЕКТОРУ ИСХРАНЕ

Све земље настоје данас свим својим привредним снагама да остваре аутархију у што већим сбиму. У првом реду свакако стоји тежња за аутархијом у сектору исхране, односно да земља сама произведе све оно што јој је потребно да обезбеди исхрану свога становништва. У том циљу су све земље почеле са обрадом и онога земљишта које је до сада било на граници аграрног рентабилитета. Швајцарска је успела да обезбеди своје снабдевање млеком, млечним производима и месом, свејом земљашком производњом, иако је имала огромне тешкоће око обезбеђења сточне хране. Она је у том циљу смањила од 1939 год. број своје крупне стоке и свиња за једну трећину, док је на терет паша и ливада повећала оранице од 180 хиљада на 500 хиљада хектара, ради снабдевања хлебним житарицама.

Уводећи те мере, Швајцарска је узела за базу своје калкулације следеће снабдевање за одрасло лице, водећи при одређивању количина рачуна о тешком времену у коме се налази цела Европа. Тако је одрасло лице одређено дневно 550 гр. кромпира, 250 гр. хлеба, 37 гр. шећера, 20 гр. мести и бутера, пола литра млека, 20 гр. сира, 50 гр. меса, по 150 гр. воћа и поврћа, 50 гр. тестенина и брашна и 10 гр. махунастог биља.

После четири године напорног рада око организације своје привреде, Швајцарска ће у току ове јесени, а најдоцније на пролеће идуће године, својом производњом достићи све количине које су предвиђене за исхрану становништва и на тај начин остварити свој четиригодишњи план о аутархији у ис-

Кућа не лежи на земљи већ на жени

Лепо каже наша народна пословица да „кућа не лежи на земљи него на жени”, јер жена је стуб, не само свога дома већ и државе па чак и целог човечанства. Она је темељ свега, темељ који мора бити здрав, неповређен. Кажем, мора, јер оно што се изграђује на нездраву темељу не може ни бити постојано. Зато свака жена треба да је свесна свог светог позива првенствено домаћице и мајке.

Она мора да зна да од њених способности и њене умешности зависи да ли ће се њен дом одржати на оној висини на којој треба да се одржи. Она мора да употреби сву своју моћ да би постигла оно што јој дужност према породици налаже. Јер, ако она извршава, тачно своје дужности према свом дому, она их истовремено врши и према својој отаџбини.

Поред тога што је свака жена дужна да свој дом одржава у реду, треба да се труди да у њему одржи хармонију, јер то је један од главних услова који чланове породице са више љубави окупља око сопственог огњишта. Многе је домове растурила неслога, многе је породице одвела у пропаст.

Жена мора увек да мисли на то, да, ако се по који пут и појави неслога међу децом или осталим члановима породице, како ће и на који начин унети граничну миру међу њих. Јер не заборавимо да незадовољство у своме рођеном дому многе баца у провалију, многи се због тога одјају пороцима.

Али, најсветија дужност жене, јесте дужност мајке. Како је дивно само осећање назвати се мајком — уживати у своме чеду!..

Колика је борба мајке док од малог детета изгради човека не мислим на саму реч човек, јер се по том речју подразумева свако биће људскога рода, човека који ће не само себи него и целој заједници послужити за пример. Тешка је борба сваке мајке, тешка, али слатка. Доцније, ако успе у своме раду, њен ће труд бити крунисан.

Она ће тада моћи, да подигнута и ведра чела изиђе пред свет, јер је завршила своју дужност, не само према себи и своме детету, већ и према својој отаџбини. Зато се морамо постарати да своје синове васпитавамо тако, да им је највећа светиња њихов дом и њихова отаџбина.

Само ми жене — мајке, кћери и сестре можемо толико утицаја да имамо на своје миле и драге и да их својом љубављу и нежношћу задржимо да не скрену рђавим путем, или ако су већ на странпутици, да их вратимо на прави пут. Ми треба да будемо свесне да је наша дужност велика и према томе мора дати и велике резултате.

Не смемо заборавити да у рукама жене лежи напредак како њеног дома тако и њене отаџбине.

Р. П.

Реформа наше кујне и наше исхране

Стално понављамо да националну катастрофу са њеним последицама морамо искористити, да бисмо у њеној светlosti открили своје мање и недостатке и учинили напор да их се ослободимо и да препородијемо отпочнемо нов живот у обновљеној Отаџбини. Испитивање и утврђивање наших негативних особина и појава у нашем друштвеном животу треба извршити у свима областима и потражити путеве и начине да их искоренимо и извршимо поправку свега што је било рђаво у нама. То треба да се односи не само на наш политички и јавни морал и нарави, не само на наше културно и интелектуално опредељење, него и на сам начин нашег свакодневног живота и рада.

У том погледу има много да се исправља и потребно је да се наш свет преваспитава и учи да живи на један економски и рационалнији начин. Ми смо навикили да живимо мање више без рачуна, трошћеи без плана, не знајући да вршимо уштеду у свима правцима. Нарочито у погледу исхране треба да учимо велики напор да наше потребе и навике ускладимо са новим условима живота и да унесемо правила хигијенске исхране, која ће истовремено бити и рационалнија и економичнија.

Познато је како је наша кујна била и скупа и нездрава о чему има пуно доказа, а нарочито огроман број посетилаца на пример у Врњачкој Бањи показује колико су код нас биле раширене болести, које су у вези са нехигијенском исхраном. Много меса, много масти употребљавало се у нашој кухињи, то је све утицало врло неповољно по здравље. Зато ово данашње време, које намеће преображај у нашој ис храни због тешкоћа у снабдевању у неограниченом количинама извесних артикалама, биће нам од користи и треба задржати извесне ствари и за послератно време. У том погледу треба нарочито реформисати нашу исхрану у погледу употребе меса и масти.

Наша кујна и наша исхрана

Колико нам месната исхрана даје с једне стране обилан, често сувишан број калорија потребних за одржавање организма, толико с друге стране оскудева у другим важним састојцима потребним организму, на првом месту у угљеним хидратима, а затим у појединим витаминима, нарочито у врло потребном витамину Ц.

Калорије

Као што је раније наглашено, основна потреба за одржавање организма је довољан број калорија, које треба кроз храну унети у организам. Просечна дневна потрошња калорија износи при нормалним условима око 2.800.

Да видимо колико нам калорија даје исхрана месом?

Опште је уверење, да је свињско месо најхранијивије. Једна велика заблуда. Најхранијивије је у ствари овчије месо. На пример 1 кгр. свињског печења даје организму 2.200 калорија. То значи да килограм свињског пећења дневно, без друге хране, не би био довољан да нас трајно одржи чак ни у животу, јер би били у мањку од просечно 600 калорија дневно.

Напротив, сувише би нам био килограм јагњићних котлета на жару, који би произвео 3.560 калорија, а исто тако и печен овчијији који би произвео по килограму око 3000 јалорија. Далеко изнад свињског, јагњићег и овчијег пећења одмакло је гушчије пећење, које производи по килограму 7110 калорија. Сасвим сиромашно изгледа поред њега кокосије пећење, које производи свега 1800 калорија.

Месо према врстама

У погледу калорија не итрају само врста стоке, већ и поједињи њени делови и начин спровођања. Ако узмемо на пример говећину, онда видимо ове занимљивости: док говеће пеће-

масти, угљених хидрата и беланчевину.

Међу калорично најбогатија јела спада путер са око 800 калорија по килограму. Затим сир ементалер производи преко 4000 калорија, трапист и рокфорд преко 3600 калорија. Путер је такође врло богат масноћом, са 850 грама по килограму, а остале наведене сиреви са око 300 грама. Поред тога сиреви су богати у беланчевинама, а садрже и извесне мање количине угљених хидрата.

Риба

Многи сматрају да риба може готово потпуно заменити месо. Због тога је веља и цена риби данас толико скочила, да се готово изједначава са ценом меса. Неоспорно је да риба претставља укусну, здраву и добру храну. Међутим, са тачке хранљиве вредности далеко изостаје за месом.

ПОРОДИЦА И БРАН У СОВЈЕТСКОЈ РУСИЈИ

Основна друштвена заједница је породица. Она је, као организма целина, праисконска појава заснована на узајамној солидарности, љубави и на породичној хијерархији.

Либерализам XIX века прогласио је начело, по коме је јединка сама за себе све, а породица и држава ништа. Штетне последице тога начела осетиле су се у свим људским односима. Либерализам је прогласио жену физичким радником, потерао ју је у фабрику и начинио је најчотом врстом „пролетера“.

Из либерализма ишаурио се комунизам који је породицу разорио до краја. Жена је прекорачила своје подручје, и то на штету породице, друштва и државе.

Борба против породице

Под изговором стварања новог друштвеног поретка окомио се большевизам, одмах по своме доласку на власт, на породицу. Породица је била и остала главна сметња остварењу комунизма. Зато су јеврејски властодрžци у Совјетској Унији мобилисали све мрачне сile у борби против породице као једине здраве ћелије сваке нације. Само на моралним и националним развојима европских нација могла би се остварити светска јеврејска владавина.

Брак је сведен на најобичнију административну формалност, чији је значај мањи од сваког обичног уговора. Породица је отерана са домаћег огњишта. Материнство је жигосано и замењено „слободном љубављу“. Оно није заштићено никаквим социјалним законодавством.

Мајци се одузима дете, јер оније у стању да васпита револуционара, убицу и целата. Деца постају државна својина, те се још пре рођења региструју, жигошу, као будући борци „светске револуције“. Отровом мржње према свему што је свето, човеку, жени, породици и нацији напаја се дете још од малена.

Веру је заменила првена звезда, љубав чекић, а наду срп. Општа беда, без икакве наде на наду у будућност.

Док се у погледу садржине калорија месо према разним врстама креће од 2000 до преко 3000 по килограму, најбоље врсте рибе далеко заостају. Тако на пример шаран, кечига и моруна дају по килограму свега 700 до 800 калорија, беланчевина, а садржи око 180 грама, масноћа им је минимална, а угљених хидрата уопште немају. Другим речима, кад би човек хтео да се храни искључиво рибом, требаје би да поједи дневно око 4 кгр. шарана, кечига или моруна да би добио потребан број калорија, али ни тиме не би могао дуго да одржи организам, јер би му недостајале потребне количине масноће и угљених хидрата, а да не говоримо о витаминима. Другим речима, риба је добро јело само ако је пропраћена осталом храном млечном и биљном, која садржи довољно масноће, угљених хидрата и витамина.

какву промену на боље, претворила је људе у роботе, у бесвесно оружје у рукама јевреја. За такве је људе свака смрт лепша од стварности у Совјетској Унији.

Љубав мајке према детету и детета према мајцију јавно су живогасни, а нарочито васпитање деце проглашено је злочином према комунистичкој држави.

Војске беспризорних
Деца у Совјетској Унији одвајана су и одузимана од својих мајки од стране државе. Поред тога велики број несавесних мајки, затрованих комунистичким злочиначким идејама, бацају се улицу, ако већ сама нију хтела да напуште родитељски дом. Преко три милиона деце без оца, без мајке, без вере, лутало је 1936 године широм Совјетске Уније. Тако одрасли, без мајчине љубави, без топлог домаћег огњишта, харали су и пљачкали земљом ради одржавања голог живота. То су те армије „беспризорних“, које су и мале да преплаве Европу.

Совјетској Унији нису биле потребне армије градилаца, већ армије бездушних рушилача.

И тако у Совјетској Унији пружају се сваког дана најжалостије слике. Мајке напуштају новорођенчад по улицама. Те несретиће власт проглашава државном својином. Цркве су спаљене, а деца остају без вере, без оца, без мајке. Лутајући без циља по беспутној земљи, она заједно са птицама, које бар познају оца и мајку, завиде и псима, јер бар имају штенару у коју могу да се заклоне од снега, кишне и непогоде. Најзад сањају о затвору цвокоћући на зими, јер се надају да је тамо бар топло. И заиста тамо је најжалост њихова једина перспектива будућности. А одатле излазе опет већ затровани свима пороцима, одају се најгорем пропаличком и злочиначком животу, док над њима лебди страховита авет глади и најзад неминовне смрти.

Ето, то су страховите последице живота и судбине појединачца у земљи без вере, без породице, без родитеља, без поверења у садашњост и без икакве наде у будућност.

РАДОВИ НА СЕЛУ У ТОКУ МЕСЕЦА ЈУЛА

НА ДОМУ

Обрати главну пажњу жетви, вршиди и смештају жетвеног приноса у житнице, а сламе у плевне или камаре. Поливај гнојиште и преврни компост. Сено девај у котаре. Овчју вуну пери и смештај на подесна места где нема влаге.

ОКО СТОКЕ И ЖИВИНЕ

Радној сточи положи појачану храну. Осталу стоку изгони на пашу. За време јаких врућина држи је на пландишту, нарочито младу стоку. Настаје мркање оваци за раније јагњење и летње јагњење, купање свиња и изгоњење на стрњике, пуштање живине на стрњике да побере опало зрнвеље усева и корова.

НА ЊИВИ И ЛИВАДИ

Довршуј вршидбу и уноси зрачу у житнице. Окопавај и огрни репу, кукуруз, кромпир. Коров по стрњикама сузбијај кошењем и сагоревањем. Стрњике подправај. Ако се у детелини и луцирки појави вилина косица, уништавај је. Врши косидбу детелине и осталих пићних биљки, а сеј пићне биљке за јесен. Врши бербу раних кромпира.

У ПОВРТЊАКУ

Сеј ротку и мркву за јесен и зиму; настави расађивање кукууса, карфиола, празилука. Прибор топлих леја уноси у сувоте. Врши бербу свих варива, затим купуса, краставца динља, лубеница и свег осталог поврћа, које сад стасава у највећој количини. Прибрај семе за идућу сетьву. Кад год је то потребно обављај окопавање и по могућству обилно заливај.

У ВОЋЊАКУ И РАСАДНИКУ
Обављај летње орезивање обличастих воћака. Бери мареле, кајсије, ране брескве, шљиве уланке, крушке, малине, огроzi. У расаднику почине калемљење притајеним пупољком код кајсија, јабука, крушака, шљива по жечача.

У ВИНОГРАДУ И ПОДРУМУ
Довршавај последње летње радове у винограду. Изврши последње прскање против пламењаче, а ако је потребно заправиј суппором против плесни. Скупљај и спаљуј лишће уврнуто од инсеката. Прегледај калемове у новом саду. Подрум ногоју проветравај. Вино надгледавај, али га не дирај.

НА ПЧЕЛАРНИКУ

Спречавај ројење, а слабе ројеве удружуј. Мед вади.

Немачка награђује сељачко писце

Др Гебелс је одобрио да се може одредити сума од 30.000 марака којом ће се наградити најбољи сељачки роман.

Од те суме 20.000 марака додељиће се најбољем сељачком писцу, који је својим радом већ стекао углед.

Остатак од 10.000 марака додељиће се најбољем младом писцу, чије дело награду буде за служило.

Морамо извршити летњу сетьву кромпира

Прошле зиме имали смо у погледу кромпира једно тешко искуство. Услед недовољне сетьве количина кромпира за исхрану становништва била је потпуно недовољна. Несташица се осетила нарочито тешко, како због тога што је кромпир редовно претстављао значајан део наше исхране, тако и због ограничења у хлебу и осталим животним намирницама.

Апел меродавних фактора да се ове године засеје што више кромпира народ је заиста прихватио. Већ саме пијаце говоре нам да кромпира има у знатнијим количинама. Али, то није још довољно. Идућа зима захтеваје потрошњу кромпира чак већу од нормалне. Због тога треба форсирати његову производњу до крајњих граница.

Неопходно је да се изврши у што већим размерама и летња сетьва кромпира. Време за летњу сетьву пада баш сада, у првој половини месеца јула.

Земљиште за летњу сетьву

Све површине које су с прошена обраћене па из ма ког разлога остала незасејане, као и површине са којих је скинут неки други усев могу се добро и корисно употребити за летњу сетьву кромпира, а земљиште треба припремити исто као и за пролетњу сетьву.

У крајевима са жарким и сувим летом кромпир се брзо израђа, губи своју сетьвену вредност, а у том случају не помаже му ни добра обрада земљишта, ни ћубрење, ни нега. Због тога летња сетьва кромпира у нашим крајевима је врло корисна, јер тада главни пораст пада у току септембра, то јест у време кад имена више великих жега, те кртоле могу да се нормално развију.

Принос летње сетьве

Принос летње сетьве кромпира може да буде исто тако висок као и од пролетње сетьве, а кртоле имају још и ту одлику, што се не израђују, те претстављају првотрасни сетьвени материјал за идуће пролеће и лето. Поред тога овај кромпир је далеко бољи и сигурнији кад се оставља за зиму, јер не клија тако лако, те може да се одржи чак до идућег позног пролећа.

Много је боље да се употреби за сетьву целе кртоле, а крижање може да се примени само ако су врло крупне, преко 80 грама, а у том случају не сме се сећи више него ли на 2 кришке, уздужно, с тим да се сетьва обави истог дана. У сваку кућицу не треба стављати више од једне кртоле, односно једне кришке, на дубину од 8 до 10 сантиметара. Али, ако је површински слој земљишта претерано сув, или прети опасност од суше, онда се може ићи у дубину до 12 сантиметара. Нормално растојање треба да буде између редова 70 сантиметара, а између кућица у редовима 50 сантиметара. Ако је пак земљиште врло суво, а кртоле за

сетьву крижане, онда је корисно да се растојање повећа на 80 према 70 сантиметара.

Нега усева

Нези летњег кромпира треба посветити пажњу. Треба га опрашити најмање 4 пута, без обзира да ли има корова или не. Тиме се горњи слој земљишта одржава у растреситом и ровитом стању. Није препоручљиво ограђивање кромпира или прављење хумки, јер се тиме повећава опасност од исушивања земљишта.

Кртоле се ваде кад наземни делови биљке увећу, без обзира да ли је то наступило услед нормалног развитка или услед мразева. Обично бефба пада у нашим крајевима до краја октобра.

Приликом бербе треба бити дosta предострежан, јер је по кожица овог кромпира много нежнија од кромпира из пролеће сете. Због тога треба га пажљиво вадити, преносити и трапити, да не би настале озледе, које неповољно утичу при његовом даљем чувању за зиму.

Справљање доброг сена

Најважнија сточна храна је сено, те стога наш сточар треба да му обрати највећу пажњу. Оно се спроводи као зелено, мрко или згорело. Код нас је најчешће у употреби зелено сено, које се спроводи или од ливадских трава или разних пићних биљака.

Зелено сено најчешће се спрема сушењем покошених трава на самој ливади. Кад је време лепо, тај посао обавља се лако. Кад се осуши горњи део откоса изврши се превртање да би се осушили и доњи делови. Осушене сено скупља се у пластове и оставља неколико дана, а затим се довлачи на стално место.

У случају променљивог и кишовитог времена, као што сада имамо, спровођање сена треба посветити већу пажњу. Ако запрети опасност од кишне делимично посушену траву у откосима треба скупити и навиљке до 80 сантиметара висине. Кад киша престане навиљке треба опет растурити да би се трава даље сушила и то понављати док се потпуно не осуши.

Справљање зеленог сена од тако званих лептирастих трава као што су луцерка, црвена детелина, грахорица, сточни грашак и др., врши се на други начин. Ако је време лепо сено се суши на њиви. Чим се откос доволјно просуши, одмах га треба зденити у стогове на месту где ће се обавити вршидба.

Жетва српом је добра ако су жита полегла и презрела, а иначе је брза и јевтинија косидба косом.

Одмах после жетве, док се земља још није осушила, стрњику треба плитко заорати. Ако је земља код угарења сува, боље је да се поваља, а ако је доволјно влажна да се подрља.

Код њива са доволјно јаком земљом способном да даде и други принос, биље врло корисно да се после жетве посеју пострни усеви за сточну храну, као кукуруз за сачму, сирач, мухар, суданска трава, просо, пострна репа. У овом случају стрништа поорати нешто дубље него код обичног угарења.

Сено спремљено на овакве начине сачува своју зелену боју и лишће, а поред тога задржава врло велику хранљивост.

Жетва стрнишних усева

Најазимо се пред жетвом стрнишних усева. Од правилно обављене жетве у многоме зависи квалитет и количина приносца, те стога морамо врло опрезно бирати време жетве, с тим да не буде преурађена, што није добро, али и да се не одоцни, јер било још горе.

Ако се жито пожије прерано, зрно се смежира, а ако се пожије прекасно, много се зрма осипа на земљу. За бирање тренутка жетве играју улогу с једне стране услови земљишта и поднебља, а с друге стране сортта жита које је у питању.

Код нас дешава се у пракси врло ретко да се пшеница пожије прерано, али се дosta често дешава да се пожије прекасно, услед чега настају знатне штете. Наш пољопривредник мисли да се пшеница не сме жијети пре него што се слама потпуно осуши, а зрно толико отврдне да се ноктом може расцепити.

Међутим, пшеницу треба жијети пре него што је потпуно сазревла, то јест чим у зрну настанине млека и оно постане жилаво, односно кад слама стане да жути, а влакна на класу постану равномерно жуте боје. На тај начин избегава се осипање зрнjeља приликом жетве, а поред тога избегавају се опасности које би могле настати услед изненадног града, олуја, ветрова, или чешћих киша.

Ово исто вреди и за жетву ражи. Међутим, зрно ражи је ипак отпорније, те се и презрело осипа мање од пшеничног.

Жетву јечма треба вршити кад су још класови доволјно исправни, а зрно једнолично жуто. Зрно је ипак код јечма врло отпорно и не отпада тако лако. При задоцњењу са жетвом ражи већа опасност прети од киша за време док се налази у крстинама, које врло неповољно утичу на квалитет, нарочито ако је у питању пиварски јечам. Због тога пиварски јечам треба одмах после жетве склањати са њива, и обавити што пре вршидбу, да би се зрно сачувало чисто и миришљаво.

Жетва овса врши се кад метлица дозри, а слама испод метлице на неколико сантиметара једнолично пожути.

Жетву овса врши се кад метлица дозри, а слама испод метлице на неколико сантиметара једнолично пожути.

Жито не треба ни у ком случају вршити одмах после жетве већ га треба оставити у крсти-

Истребљивање најопаснијих корова

Међу највеће непријатеље најчешће сељачких усева спадају разне коровске биљке. Услед тога што наш пољопривредник није обраћају пажњу на њивовом уништавању, наше жетве и бербе давале су увек далеко мање принос него што би требало да дају с обзиром на плодност нашег земљишта и поднебља.

Међу најопасније корове спадају љуља, куколь и пиревина.

ЉУЉ

Љуља расте готово искључиво међу стрним житнима, нарочито јарим. Поред тога што врло неповољно утиче на количину и каквоћу жита, брашно заражено љуљем отровно је и врло шкодљиво за здравље. Дејство отрова захвата мозак и кичмену мозжину, јављају се болovi у глави и по телу, несвестица, зујање ушију, општа малаксалост.

Главне мере одбране су заједничко сачување стрнишних жита и других усева; окопавање и прашење усева.

КУКОЉ

Куколь је такође врло распрострањен и врло опасан коров. Утичући врло неповољно на количину и каквоћу усева, он исто тако као и љуља, ако доспе са брашном у хлеб, може да изазове опасне, чак и смртоносне случајеве тровања.

Борба против кукола састоји се у брижљивом чишћењу семена пре сетьве, које се најбоље може обавити тријером; заоравање стрнишника одмах по жетви стрнишних жита; што дубљем јесењем орању; применом погодног плодореда; брижљивом плевљењу стрнишних жита и других усева; окопавању и прашењу усева.

ПЛЕЈАДА ПОВЕСНИЧАРА — САМОУКА

Лазар Арсенијевић — Бата-Лака

Лик Лазара Арсенијевића: дете Освита XIX в.

Вредност Лазара Арсенијевића: повесничар-самоук.

Значај Лазара Арсенијевића: историја без историског проблема.

Пре 150 година, 1793, у једном шуморожуборовитом шумадском селу, родило се једно српско сељаче које је у доба првог српског устанка имало свега 11 година, али које је понесени утисак временом толико разгранало, да је зрео човек написао читаво море без приморја болова и сагоревања, познато именом *Историја српског устанка*, а поводом које се може рећи:

Заиста, непознати су путеви сељачког здравог разума.

„Лазар Арсенијевић Бата-Лака, како родослов скромно каже, родио се у селу Буковику, у Округу крагујевачком, године 1793. Учио се у Југовићевој школи у Београду. Године 1813 прешао је с другим бегунцима у Аустрију; доцније је отишао у Русију, где је у Кишињеву живео учени децу богатијих Срба бегунаца. У кући Младена Миловановића позна се и заволе са сестричном Младенове жене, те се отицом венча са њом.

У Србију се вратио 1827 и служио је по разним надлежствима, у различим местима, док после промене 1842 није постао државни саветник, 1848 министар просвете, па министар правде, од 1852—54 поново министар просвете, а по промени 1858 са осталим државним саветницима био је притворен у војној болници, па пензионисан. У пензији је написао своје списе, који су сви били готови до 1864. Умро је 15. јануара 1869.

Надимак Бата-Лака (Бата Лазар) дао му је Димитрије Давидовић, када је 1828 у Крагујевцу боравио.

Као Сима Милутиновић, као прота Матеја Ненадовић, као Вук, и Лазар Арсенијевић самоучки се латио, како сам каже, „повесничарења“ и у две велике књиге опширно и исцрпно описао догађаје и раздобља 1804—1813.

Самоук, без вишег и систематског школовања, без приручног научног метода, научног апарата, наслонив такорећи само гло ухо на шум прохујалих забивања, Лазар Арсенијевић написао је своју *Историју српског устанка* тако да се из ње ипак јасно види: и како су историски до гађаји текли и шта их је проузроковало, и како су у њих укључени људи мислили и како деловали — укратко, поредак излагања пратио је у стопу суштину самих забивања, епски, резонерски, пратио баш инстинкт само одржања.

Пре 150 година родио се, да кле, један вредан, радан, разбогит човек, с одликама марљивог прикупљања, истражног сређивања материјала па тек онда му-

древања, тако да се с правом може рећи да је с Лазаром Арсенијевићем јасно избило на видело оно што се данашњим језиком каже смисао за анкетно истраживање, смисао за архивску документацију, смисао за неустрашиву полемику.

И тако у *Историји српског устанка* већ су, нема збора, несвесно дате кличе модерне српске историографије.

Људи који су се у Србији током XIX века бавили историјом деле се у две групе:

На повесничаре-самоуке,
На историчаре-научнике.

У прве, као што је познато, спадају Сима Милутиновић, прота Матеја Ненадовић, Вук, Лазар Арсенијевић — све непосредни сељаци плодоносне простоте. Та самоучка плејада писала је историју без историског проблема, описивала непосредне људске односе, не приљубљујући се уз какву теорију, тезу, синтезу и снев у нагонску људску делатност, у срце, у вољу, и саму историску нужност, несвесно је натурализовала такозване идеалне поставке, или како би се то сада рекло — радне хипотезе. Та наша даровита самоучка плејада била је ближа животном и научном забивању: она је творац народног академизма.

У друге спадају Руварци, Кочачевић, Новаковић, Мијатовић, све људи високо школовани, високо образовани, и та прва плејада историка-научника, ближа научној и народној мудrosti, историју је ситнила у историске проблеме, све почињала, све завршавала хипотезама: она је творац професорског интелектуализма.

Први су дали драмску повест: други нису стигли до историографске визије.

А Лазар Арсенијевић, народ-

ном милошку назван Бата-Лака, чија дела, истинा, нису монументали су документа, баш као оно Мишиће, баш као оно Ранке, своју *Историју српског устанка* почeo је песнички, почeo визионерски:

Са зором ноћи 1-га фебруара 1804 године, освану је Каћорће предводитељ уздигнућа српског; освану је... итд. итд."

* *

ЛАЗАР АРСЕНИЈЕВИЋ — БАТА ЛАКА

(Из албума Андрије Гавrilovića „Знаменити Срби XIX века“)

* *

Смрт научника Петера Миленса

Преминули професор Петер Миленс био је дуго директор Института за тропске болести у Хамбургу.

Његова истраживања на пољу маларије изазвала су велику научну сензацију. Познати су и његови радови из хигијене. Године 1922 он је у Хамбургу излечио првог болесника од болести спавања, захваљујући новом немачком леку „Бајер 205“.

Његовом смрти немачка медицина изгубила је једног од својих најбољих претставника.

◆ Познати немачки сликар Ханс Мајд навршио је 60 година живота. Рођен у Пфорцхајму, Мајд је у Карлсруу био ученик чувеног Трибнера. Од 1908 године живи у Берлину. После првог светског рата постављен је за начелника вишег курса отсека за графику Академије ликовних уметности у Берлину. Истакао се као илустратор многих чувених немачких и страних научних и књижевних дела.

◆ Градско веће града Брисла расписало је две награде од по 50.000 белг. франака за два најбоља дела (једно на француском, а друго на француском језику) о историјском, културном или привредном развитку града. Бри-

КАКО ЈЕ ПОСТАЛА ВЕЛИКА ШКОЛА У БЕОГРАДУ

Први ћаци и први наставници Велике школе

„У трајању, у речи стојећег кућа њему, за ту цел сходна, у примирја, у времену којега и којој ће и сам моћи обитавати, Совет народни, у договору са Каћорћем и са одобрењем његовим, раширујући круг делања свога, све више описано отпочео радити и уређивати са одобрењем Совета и Каћорћа, отворена је и Велика Школа у Београду, за значење и важност које, и Вук Каћанић у „Грађи за историју“ 1828 године печата ној, на страни 12 вели: „Мале се школе у Београду умноже особито за покрштену Турад, и подигне се Велика Школа, какове Срби пре никада нису имали (нити је данас где имају)“. За чудо је да је Вук оваку строгу истину усудио се изрећи, јер је сушта истина, да је, за времена Каћорћева и овако школа, четврте године његов евлade, у време беспрестаног ратовања, завела се; а у време друге владе, у мирно време, при редовном свакогодишњем узимању по резе од народа, следоватељно и при несравњено изобилнијим средствима према онима, која су се у време Каћорћева имати могла, једва се је, 15-те године, гимназија појавила.

Познати нам Ивањ Југовић, који је после смрти Ђође Грујовића, овога места секретарско у Совету заступио, на кога је Родофиникин одмах, како је дошао у Србију почeo врчати, чиму је и Гагић, повративши се из Влашке у Србију, још више допринео, и који је, по ненависти и интрига Родофиникиновој, из службе искључен начео је промишљати како ће он, и на други начин, полезан учинити се дован Дојанчевић из села Озимљи, којој се срцем и душом, ма и по највишу цену свога бића, да јој научна знања своја, у најпростијем смислу, на жетрву принесе, привржен био, због чега је и много неповољства, да и сама гоненија, доне-пријатеља својих претрпео, који су му зато и непријатељивали, што је он све њих у свему научном, добром и патриотичном надвишао, и у том и таковом његовом промишљању он смисли отворити школу, и у њој, колико се у првом почетку дало буде, отпочети предавати више науке, са строгим призрењем у избору ових на самосушту по-гребу земаљску, па и ту школу назвати „Великом Школом“.

Ову своју намеру саопшти Југовић Младену, с којим се је он највише и саопштавао, због чега је од свију, који су на Младену мрзили, па највише од митрополита Леонтија и Родофиникина и ненавићен, и гоњен био. Младен не само што ову намеру Југовићеву пригради, него ју он, од своје стране и Света, и Каћорћу представи, а овај не само што једну тако узвишену и патриотичну намеру Југовићеву одобри, него одмах нареди да се и једна од турских

(Из дела *Први српски устанак*)

Н. Гачовић

Као једна од најбољих песама, иако није међу три награђене на конкурсу, дошла је у обзор Песма Земљи од Н. Гачовића.

Српски народ не поклања пажњу само познатим и признатим писцима: он пријатељски пружа руку, храбри и бодри и оне који тек наступају.

Н. Гачовић је млад човек, рођен 1914 год., из тамног, староставног Санџака, колевке најједрије уметности наше, професор је српске књижевности, и сам стваралац, скроман, непосредан:

Старина наша древна,
Мајко наша вечна,
Туго наша голема
Земља наша питома.

(Песма Земљи)

Песник Гачовић
(Цртеж: Н. Бешевића)

роднога индивидуалитета. За њега су се одувек борили најбољи појединци.

Гумач савременог национализма је савремени националиста, који мора да пречисти многе појмове у вези са национализмом, старијим и новим који наступа неминовно. Савремени националиста је иконохија националне мисли. Он ће успети да откључе „браву дубровачку“ на многим вратима нашега народног живота. Он је позван да изврши ревизију побрканих појмова: политичких, социјалних, уметничких и свих осталих.

Зато савремени националиста мора да буде активиста. Данас првенствено такав треба да буде. И још пуно одлика мора да има савремени националиста. Одређен и јасан став према сво-

ме народу, држави и друштву уопште, он треба да има. Он је држатворан, јер зна да је држава дело најбољих његових истомишљеника.

Борац и јунак је, као што су његови најбољи претци били борци и јунаци. Он бди над отаџбином и својим народом. Рад за народ је само дужност свакога појединца. Дужност врши савремени националиста када брани добре народне традиције, као што добро ради када прислушкује дах земље-мајке и осећа мирис њене оранице, јер ће ту наћи решење за многа питања. Дубоко је религиозан, иако не трпи сувишна метанисања и теологисања. И идеалиста је он, те је зато социјални градитељ. Дубока социјалност треба да испуњава све његове крваве крви и судове. Он је свестан потребе решења економско-социјалних проблема, јер зна да од правилног решења тих проблема зависи и успех националне идеје. Нема национализма без социјалне обожености, нити социјализма без националне напољености, и зато савремени националиста мора да ради на ублажавању економско-социјалних супротности, које су настале последњих двадесетак година скоро у целом свету. Савремени националиста је за радикализам у спровођењу социјалних мера, јер зна да социјална решења дају снаге национализму и стварају поверење у његово наше.

Наш нови књижевник, савремени песник, мора да буде и савремени националиста. То захтева препородно доба наше. Оно тражи наше прилике у књижевности, жели наше мотиве и својествено наша уметничка тумачења. У томе погледу има већ добрих знакова. Рађа се књижевност о земљи нашој, појављује се лирика земље и трептала наших душа. То је мэрало доћи баш прво у лирици за то што је лирика, као најсуптилнији облик књижевног изражавања, која је понајвише страдала у предратном књижевном хаосу, најпрва реаговала на симулантко, и добила нови полет.

Н. ГАЧОВИЋ

Пратећи, а и сам радећи на књижевности, Н. Гачовић, уз то још и професор српске књижевности, наравно да има и своје књижевно мерило. Те тако говорећи о развоју наше лирике, рекао је следеће:

— Наша предратна лирика била је у сумраку: она је понајчешће симулирала: она је решавала туђе проблеме; она је певала о Сенегалцима, о фабрикама, а готово никако није посвећивала пажњу нашем заосталом селу, нашим проблемима. Предратна лирика везивала се за туђу судбину, за туђе мотиве. Међутим, једна књижевност, да би се назвала народном књижевношћу мора потицати из народних мотива, везивати се за народну судбину, бити садржајна, бити љубав према тлу, прошlostи тла, судбине тла.

А све ово, нема збора, потсећа баш на Гачовићеве реминесцентне стихове из Песме Земљи:

...Волим...
И песму твоју староставну,
Песму животворну,
Као младост орну,
Кад се разлеже ширином твојом,
Земља наша, ја волим!

Са немачке уметничке изложбе 1943 у Минхену: уљани рад сликара Фердинанда Шлегера.

Савремена
фламанска књижевност

Фландрија је одавно била пострана. У току 25 година она је претрпела два рата, имала да се, поред тога, бори за остварење својих националних и етничких проблема, које белгиска држава није била у стању да реши. Но, иако је у политичком погледу била запослављена, Фландрија је живо радила на књижевном пољу, успевши да створи своју представитивну књижевност.

Од познатих фламанских писаца треба прво истаћи Шарла де Костера, који је у делу Уленшпигел описао свакодневни фламански народни живот, а сама личност Уленшпигел је нека врста фламанског Фигара, фолклорни тип, који се често смеје само да не би плакао.

Од фламанских песника нарочито се истиче Гид Жезел, који, пројектом фламанском историјом, има великих заслуга за чистоту језика, свеж и снажан израз у свом описном лиризму.

Затим долази Стијн Стревелс, познат по својој сељачкој поеми Слуга Жан, друга његова дела су Прутске, историја једне девојке, Велики Мост у коме је описан смисао Фламанаца за чисто техничке потхвате.

Сирил Вершев такође је познат као савремен писац, који на уметнички начин изражава мистичну дубину фламанске душе.

Карел Ледегок, Твдор Ријсвик, Рене де Клерк важе исто тако за фламанске репрезентативне писце, радо читане, радо коментарисане.

За савремену фламанску књижевност углавном се може рећи да се она дели у две струје: једна заступа нидерландску идеју, друга је за белгиско-фламански дуализам, али су обе на правом уметничком нивоу.

Археолошка истраживања
у Београдској тврђави

Познати научник и професор Немачког универзитета у Прагу г. Н. Унцукт већ више времена се налази у Београду. Професор Унцукт, који је по струци археолог, вршио је ископавања у београдској тврђави у доњем Каљемедану.

О резултатима ових ископавања, који ће трајати још неко време, „Српски народ“ ће писати у једном од својих наредних бројева.

♦♦♦ Угледни историчар проф. др Карл Велер прославио је педесетогодишњицу промовисања за доктора филозофије. Велер је рођен 1866 године у Лангеншперну. По завршеним историјским студијама потпуно се посветио историји своје уже домовине, Виртембершке. Написао је безбрзја дела о културној, политичкој-привредно-демографској и правној историји виртембершко-швапских крајева. Сад живи у Штутгарту и ради на последњим главама своје монументалне Историје Швапске од 1268 године наовамо.

ПРОБЛЕМ О ПОСТАНКУ ЧОВЕКА

Према научним истраживањима познатог немачког антрополога из Кила, професора др Ханса Вајнера, врста горила, шимпанза, имају исту наследну заједницу, а унутар ове наследне заједнице шимпанзо је нарочито близак човеку. Ове три врсте, две животиње и човек носе наследна обележја која нема ни једна друга животиња. Оба су мајмун-човека у многим својим наследним својствима, додуше, уско повезани са човеком, али никако са мајмуном-човеком ор-

рангутаном. Шимпанзо је имао наследних обележја која дели само са човеком, али не са неком другом животињом, па чак ни са горилом. Ова сличност наследних обележја може се објаснити само заједничким пореклом. Међу мајмунама-људима миоценског доба трећег века морамо да претпоставимо даље у две врсте: прва, на истеку стагор свете, заступана је данас још орангутаном на Сундским острвима, а друга врста живи данас још у горилу и шимпанзима тропске Африке, па у њој је морала бити и садржавана и лоза каснијег човека.

Истраживањима је утврђено, да се саставни део мокраће код шимпанза тако слаже са мокраћом човека, као код ниједне друге животиње. И истраживања лобање и kostura дају увек неке нове малености, које везују човека у шимпанзу. Међу маленостима подразумевамо ознаке, које су због тога слабо упадљиве, јер су по својој функцији неважне, услед чега је онда наследна вредност утолико већа. Окамењени остатци, из раног доба човечјег развоја доводе до истог закључка. Али данашњи афрички шимпанзо није ипак праотац. Прашума уопште није место постанка човечанства. Пре него што је од мајмуна постао човек, морао је да изађе из прашума и да сиђе са дрвећем. Сигурно да то није мајмун учинио без велике потребе, која га је на то натерала. Као најбољу слику за то можемо себи да претпоставимо дајство надолазећег леденог доба, са којим је и нестао и предели прашума, у којима није било леда, претворивши их у степе или у тундре. (ЕОС).

Порцелан, уметнички производ и домаћа потреба

Неколико речи о данашњој немачкој производњи порцелана

Написао Рудолф Лунгхард
директор Државне стручне мајсторске школе
за порцелан у Зелбу

Постанак појма европског порцелана везан је за Немца Бетгера који је први у Европи пронашао поступак за израду порцелана и за оснивање Радионице порцелана у Мајсену године 1710.

Са Мајсеном, као извором и полазном тачком, развила се не само у Немачкој него и у многим другим европским земљама читава богата порцеланска култура која, по својим основним карактерним цртама и нарочито ако узмемо као мерило за њих поређење са ређим порцеланом са Далеког Истока, има своје сопствено и оригинално европско обележје. Отуда још од првих фаза проналаска немачког порцелана можемо да разликујемо између европске културе порцелана с једне и кинеско-јапанске с друге стране.

ОД „МАНУФАКТУРЕ“ ДО МОДЕРНЕ ИНДУСТРИЈЕ

Још од првих времена проналаска немачког порцелана у Мајсену, немачкој култури порцелана неоспорно су признавали водећи положај у Европи; а ту своју лепу улогу сачувао је немачки порцелан све до данашњег дана. Док су у доба оснивања првих радионица (»мануфактура«) за стварање и развијање уметничке израде немачког порцелана нарочиту заслугу стекли немачки владари, било тиме што су из својих личних сретстава отварали »мануфактурек«, било што су појединим постојећим радионицима уступали велике поруџбине, у току даљег развитка, па све до нашег времена, тај су аманет прихватили с једне стране државне управе а с друге стране приватна индустрија, одржавајући, помажући и развијајући све даље ту лепу тековину.

Од некадањих најстаријих и најугледнијих немачких »мануфактур« непрекидно су се одржале, од свог оснивања па све до данашњег дана, Мајсенска радионица, Берлинска радионица и Нимфенбуршка радионица. Друге међу овим првим радионицима, као например Фирстенбершка мануфактура и »мануфактура« у бечком Аугартену, биле су неко време престале с радом, па су потом поново отворене и обновљене.

Свака од тих старих и угледних радионица гледа свој нарочити задатак у томе да и даље чува и одржава своју сопствену, оригиналну традицију на пољу порцелана. Ако ни ове старе радионице, разуме се, нити су могле нити су хтели да игноришу нове техничке тековине које су временом наилазиле — на пример, у погледу начина спровођања смеши и конструкције пећи — они су ипак и надаље, поред својих нарочитих одлика на пољу уметничко-занатске и мануелне вештине, остала верне својим лепим предањима нарочито са глеђишта брижљивости којом је рађен сваки поједини комад који је из њих излазио, не сматрајући га никад предметом неке производње у серији, него као индивидуалну творевину за себе.

ЧУВАЊЕ ТРАДИЦИЈА

Ове старославне радионице сматрају да је врховни и основни закон чување и одржавање велике традиције немачког порцелана, али при свему том умеју да воде рачуна и о духу времена, не само у погледу прелажења на нове облике и на нови стил сликарства на порцелану, већ и тиме што њихови вајари, нарочито обдарени за рад са порцеланом, удају новим путевима и у погледу пластике, постигавши у том погледу велике успехе. При том мислим, на пример, на дивне порцеланске пластике Шојриха које је тај вајар, неупоредиво обдарен баш за рад са порцеланом, израдио је у Селбу, било полазна тачка за тај рад, временом је у том крају, а нарочито у Селбу и његовој близој и даљој околини, о

ном, између осталог створио у сливана фабрика за фабриком. А мајсену и Берлину; мислимо на ликове животиња које је дао Ернсту, складно прилагођене материјалу, као и на дивне масе, већ су се строго придржавале начела изразито квалитетне робе. Данас су већ име града Зелба, »града порцелана« и име на великих фирмама Розентал и Хуценројтер у целом свету одомаћени и учвршћени појмови који симболишу немачки порцелан.

Таквим радом, немачке »мануфактуре« доследно су одговориле нарочитом задатку који им припада у оквиру стварања на пољу немачког порцелана и његовог одржавања у својству оригиналне културне тековине.

Међутим, при свему том, од одлучујућег утицаја да даљи развој немачког порцелана било је стварање немачке порцеланске индустрије у правом смислу речи.

Треба истаћи као нарочити пример немачког предузимачког духа чињеницу, што је немачка порцеланска индустрија успела да за сразмерно кратко време направи порцелан општенародним добротом у најлепшем смислу речи. Уједно, немачка индустрија порцелана какво ћом и ванредним својствима својих производа извојевала је значај и ранг једне од великих светских индустрија.

СТВАРИ БЕЗ КОЈИХ НЕ МОЖЕМО

При томе треба имати на уму, да је стварни развој немачке индустрије порцелана као такве отпочео пре непуних педесет година. Утолико је значајније што је за толико кратко време порцелан, дотле одомаћен само у круговима имућних и повлашћених, постао општим културним добром готово свих просвећених народова. Наша данашња култура стана и трпезарија више се уопште не даје ни замислити без порцелана; у тој вези, он је за нас постао ствар која се сама по себи разуме, без које нити бисмо хтели, нити бисмо умели да будемо.

У оквиру немачке производње порцелана свакако да прво место постојећим радионицима уструпала је свакако да прво место

ПРИМЕЊЕНА УМЕТНОСТ

Али при свему том, у порцелану не гледамо само уметнички производ као такав, већ уједно и као домаћу потребу без које не можемо, која нас од јутра до

са гледишта намене поједињих предмета, дали безбрзом савршених типова стоног посуђа, посуђа за кафу и чај, ваза, крчага и рагбака прати при јелу и пићу, а

која својим привлачним изгледом

доприноси да нам свакодневни

ти тако и по начину обраде

највеће признање.

»МЛАДА ДЕВОЈКА« ОД ПРОФЕСОРА КЛИМША

(Europäische Korespondenzen)

Уметници и занатлије, техничари и истраживачи, радници и индустријалци, сви су они својим радом допринели да немачком порцелану извојују место које му припада по нарочитој његовој лепоти и чистоти материјала. Тиме је немачки порцелан постао јединим од битних израза немачког квалитетног рада и стварања, чији је назив постао опште употребљив и чврсто укорењеним појмом широм света, један од неопходних састојака свега што подразумевају под културом и цивилизацијом.

Смрт Роберта Бракса

У Соренту је умро Роберто Брако, један од најугледнијих италијанских драмских писаца. Брако је рођен 21. септембра 1862. године у Напуљу. Истакао се прво као новинар. Постигавши неочекивани успех са низом шаљивих комадића у једном чину које је збиља био написао онако више „од шале“, све већма се посветио драмској књижевности и временом је избио у прве редове на том пољу умног стварања. Од његових комада, у инострanstvu су најпознатији:

Маске, Трагедија душе, Горки плод и Мали светац. Сви ови комади преведени су који на седам који на осам страних језика. Осим тога, Брако је писао и приповетке од којих је неких 200, нарочито одабраних, сачувано по разним збиркама и антологијама.

Торзо је статуа без главе. Међутим, све што је без главе нема вредности торзова.

ПОСУЂЕ ЗА ЧАЈ ИЗРАЂЕНО ПРЕМА ПРОЈЕКТУ РУДОЛФА ЛУНГХАРДА

заузимају предузећа која се налазе у северном делу Баварске. Уједно су баш та предузећа најбољи, управо школски пример за стваралачку снагу немачког предузећима.

ГРАД ПОРЦЕЛАНА

Док је оснивање фабрике порцелана Ц. М. Хуценројтер у Хенебергу на Егри, а нарочито нешто доцније оснивање предузећа Лоренца Хуценројтера и Ф. Розентала у Зелбу, било полазна тачка за тај рад, временом је у том

живот учини складнијим, лепшим и пријатнијим.

Баш у току последњих година, предмете у чистој, једноставној белини, са мало или укуснослика или украса у боји, без претеривања у рељефону украсу, док следњи момент, трудећи се да у за нарочито свечане дане на дому, дане радости у породици, и модела и изналажењем нових облика, изађе у сусрет нашој жељи да нам предмети свакодневне употребе буду што узорнији и културнији.

Данас у свакодневном животу на све стране наилазимо на ове предмете у чистој, једноставној белини, са мало или укуснослика или украса у боји, без претеривања у рељефону украсу, док следњи момент, трудећи се да у за нарочито свечане дане на дому, дане радости у породици, и модела и изналажењем нових облика, изађе у сусрет нашој жељи да нам предмети свакодневне употребе буду што узорнији и културнији.

Данас у свакодневном животу на све стране наилазимо на ове предмете у чистој, једноставној белини, са мало или укуснослика или украса у боји, без претеривања у рељефону украсу, док следњи момент, трудећи се да у за нарочито свечане дане на дому, дане радости у породици, и модела и изналажењем нових облика, изађе у сусрет нашој жељи да нам предмети свакодневне употребе буду што узорнији и културнији.

Данас у свакодневном животу на све стране наилазимо на ове предмете у чистој, једноставној белини, са мало или укуснослика или украса у боји, без претеривања у рељефону украсу, док следњи момент, трудећи се да у за нарочито свечане дане на дому, дане радости у породици, и модела и изналажењем нових облика, изађе у сусрет нашој жељи да нам предмети свакодневне употребе буду што узорнији и културнији.

Данас у свакодневном животу на све стране наилазимо на ове предмете у чистој, једноставној белини, са мало или укуснослика или украса у боји, без претеривања у рељефону украсу, док следњи момент, трудећи се да у за нарочито свечане дане на дому, дане радости у породици, и модела и изналажењем нових облика, изађе у сусрет нашој жељи да нам предмети свакодневне употребе буду што узорнији и културнији.

Данас у свакодневном животу на све стране наилазимо на ове предмете у чистој, једноставној белини, са мало или укуснослика или украса у боји, без претеривања у рељефону украсу, док следњи момент, трудећи се да у за нарочито свечане дане на дому, дане радости у породици, и модела и изналажењем нових облика, изађе у сусрет нашој жељи да нам предмети свакодневне употребе буду што узорнији и културнији.

Данас у свакодневном животу на све стране наилазимо на ове предмете у чистој, једноставној белини, са мало или укуснослика или украса у боји, без претеривања у рељефону украсу, док следњи момент, трудећи се да у за нарочито свечане дане на дому, дане радости у породици, и модела и изналажењем нових облика, изађе у сусрет нашој жељи да нам предмети свакодневне употребе буду што узорнији и културнији.

Данас у свакодневном животу на све стране наилазимо на ове предмете у чистој, једноставној белини, са мало или укуснослика или украса у боји, без претеривања у рељефону украсу, док следњи момент, трудећи се да у за нарочито свечане дане на дому, дане радости у породици, и модела и изналажењем нових облика, изађе у сусрет нашој жељи да нам предмети свакодневне употребе буду што узорнији и културнији.

Данас у свакодневном животу на све стране наилазимо на ове предмете у чистој, једноставној белини, са мало или укуснослика или украса у боји, без претеривања у рељефону украсу, док следњи момент, трудећи се да у за нарочито свечане дане на дому, дане радости у породици, и модела и изналажењем нових облика, изађе у сусрет нашој жељи да нам предмети свакодневне употребе буду што узорнији и културнији.

Данас у свакодневном животу на све стране наилазимо на ове предмете у чистој, једноставној белини, са мало или укуснослика или украса у боји, без претеривања у рељефону украсу, док следњи момент, трудећи се да у за нарочито свечане дане на дому, дане радости у породици, и модела и изналажењем нових облика, изађе у сусрет нашој жељи да нам предмети свакодневне употребе буду што узорнији и културнији.

Данас у свакодневном животу на све стране наилазимо на ове предмете у чистој, једноставној белини, са мало или укуснослика или украса у боји, без претеривања у рељефону украсу, док следњи момент, трудећи се да у за нарочито свечане дане на дому, дане радости у породици, и модела и изналажењем нових облика, изађе у сусрет нашој жељи да нам предмети свакодневне употребе буду што узорнији и културнији.

Данас у свакодневном животу на све стране наилазимо на ове предмете у чистој, једноставној белини, са мало или укуснослика или украса у боји, без претеривања у рељефону украсу, док следњи момент, трудећи се да у за нарочито свечане дане на дому, дане радости у породици, и модела и изналажењем нових облика, изађе у сусрет нашој жељи да нам предмети свакодневне употребе буду што узорнији и културнији.

Данас у свакодневном животу на све стране наилазимо на ове предмете у чистој, једноставној белини, са мало или укуснослика или украса у боји, без претеривања у рељефону украсу, док следњи момент, трудећи се да у за нарочито свечане дане на дому, дане радости у породици, и модела и изналажењем нових облика, изађе у сусрет нашој жељи да нам предмети свакодневне употребе буду што узорнији и културнији.

Данас у свакодневном животу на све стране наилазимо на ове предмете у чистој, једноставној белини, са мало или укуснослика или украса у боји, без претеривања у рељефону украс

ПРВИ СРПСКИ ДРАМСКИ ПИСАЦ

СТЕВАН Н. СТЕФАНОВИЋ

У почетку новог века домаћа драма већ у првом замаху пружа једно добро дело. Била је то смрт Уроша петог, последњег цара српског. Ужасно жалосна игра у пег дјејствуја Г. С. Стефановића. Дело је први пут објављено у издању књижара Константина Каулицијуса 1841 у Новом Саду; после га је прештампао у Београду Ђорђе Стјенић 1864, да би се у редакцији Ристе Одавића поново појавило на књижарском тржишту 1928, у издању Друштва за Српско народно позориште у Новом Саду.

Тиме се дело дефинитивно афирмировало и на савременој позорници и приликом сваког представљања доживело примеран успех. До данас нема објашњења овој, за нас, тако чудној појави! Дело је написано још 1825 године, а у себи садржи готово све елементе модерне драме: циљ драме, контраст дијалога и природну везу заплета са расплетом. Ово је у толико интересантније јер је сам писац Стефановић још и данас скоро непознат. Све што се зна о њему остало је по сећањима његових посленика. Па ипак, и то је вредно пажње.

Позориште ХАУПТМАН НА БЕОГРАДСКОЈ ПОЗОРНИЦИ

Г. Божа Николић и гра Олга Спирidonовић у „Колеги Крамптону“
Снимак Државне пропаганде

Ове године се навршило '80. година од рођења једног од највећих немачких и европских драматичара Герхарда Хауптмана. Цела европска штампа је тај дан обележила онако како то и одговара значају једног књижевника овога значаја. И Српски народ је у своје време претставио својим читаоцима овога великог и плодног писца.

Али, не само штампа већ и позорница се достојно одужила свом великом сараднику. Читава овогодишња позоришна сезона у целији Европи је сва у знаку Хауптмана. Српско народно позориште, да би и оно учествовало у овом слављу спремило је једно од познатих Хауптманових дела „Колегу Крамптона“, чија је премијера била јуче.

Иако назvana комедијом, „Колега Крамптон“ је више драма градског Народног позоришта.

Европски културни живот

❖ „Филмско друштво за источне крајеве“ сада у Естонској издају филм Годину дана робовања борјевицима у Естонској. Овај филм на пластичан начин, делом уз учешће очевидаца и жртава појединих узбудљивих догађаја приказује живот и прилике за време страшне црвене године у тој балтичкој земљи. Документарна вредност овог филма биће повећана још и тиме што ће се у њу укопчати и одломци из заплењених борјевицких пропагандних филмова, рађених за Естонску у којима ће комунисти као сведоци против себе самих тумачити своје злочине тежње и зверске нагоне.

❖ Међу великим бројем дела изашлих у вези са недавном стогодишњицом немачког песника Фридриха Хелдерлина (чији смрт и рад и ми опширно приказали) нарочито се истиче посмре књижевника и филолога Ханса Готшалка Митски елемент у Хелдерлиновим песмама, које

је ових дана изашло у чувеном издавачком предузећу Кота. Готшалк (рођен 1910, награђен 1940. Књижевном наградом за Источну Немачку) погинуо је на Источном фронту неколико дана по одашању последњег дела рукописа књиге о Хелдерлину.

❖ Немачки архив за народне песме у Фрајбургу похвалио је у недавно објављеном саопштењу као једног од својих највреднијих и најспособнијих сарадника часовничара Алберта Брошара који је до сад прикупио преко 900 (девет стотина) још необјављених немачких народних песама, у првом реду из свог родног краја, Судетске обlasti (Брош живи у Егеру — Хебу), а поред тога и песама прикупљених међу немачким досељеницима из Буковине, Галиције и Бесарабије. Истиче се да се овај скромни или народносно и културно свесни занатлија прецизности и критерију свога рада може мерити са многим ученим професорима.

Рад Крагујевачког Народног позоришта

Српско народно позориште за Округ крагујевачки завршило је своју сезону на Видовдан и чланови су отишли на одмор, како би у септембру месецу поново изашли пред публику, освежени и са новим репертоаром.

Прошла сезона била је веома плодна и дала велике резултате у свом културно-просветном и националном делу. Технички резултати сезоне изгледају овако: Позориште је приказало укупно 204 претставе са 19 позоришних дела. Позоришна дела која су дата била су следећа: девојачка клетва дата је 19 пута, Зла жена 18, људо 17, први пут са оцем на јутрење 16, унука 16, два наредника 14, Београд некад и сад од гушића 12, два дванадесетика 11, Свет 11, Сеоски лола 10, лажа и паралажа 9, скамполо 9, чаог 9, кир Јања 8, по-кондирена ликва 7, каштана 7, ивкова слава 5, Госпођа Икс 5 и Стари каплар 1.

Претстава је било четири врсте: општих, на којима имају приступа сви; јачаких само за јаке, радничке само за раднике и народних само за народ. Сем општих све остale су са јако сниженим ценама, тако да су сиромашни грађани могли гледати претставе и за три динара у данашње време, што је несумњиво јако мало и што често не исплати ни режију. Услед овакве позоришне политike позориште је имало релативно добру посету.

Из репертоара, који је наведен, може се видети да је позориште водило строго националну позоришну политику и да је у националним комадима бишло оне који су недвосмислено признати као комади од вредности по наше било национално било опште морално васпитање.

Овде желимо да напоменемо да су два комада Први пут са оцем на јутрење и Унука од домаћег писца, угледала света на даскама овога позоришта и да су се до краја сезоне са пуним замахом одржала, а да су оба комада била приказивана и на другим позорницама са успехом, као и да се и данас приказују. Појава ових комада су несумњив успех самог позоришта, јер је оно дало потстрека домаћем писцу на рад.

Позоришни ансамбл чини двадесет и седам чланова, под редитељством г. Илије Јовановића. Међу члановима испољено се неколико драмских талената, који су дали једну лепу драмску културу, а који обећавају, када дођу до пуног изражaja, да ће бити првокласни драмски уметници.

Позориште располаже добрым оркестром, способним за ужалије добра музичка извођења. Оркестар је дао неколико музичких концерата, чак и са симфониским извођењима, који су били право музичко откровење за љубитеље музике.

Позориште има своје техничко особље: сценаристу, руководиоцу електриком, бинемајстором и друго, које са помоћним особљем успева да иде у корак са потребама позоришта, као и у корак са добрым квалитетом драмске уметности која се у позоришту налази.

Позориште, сем помоћи од Општине крагујевачке од 10.000 динара месечно, не прима више ни са које стране помоћи, услед чега долази у претешке материјалне прилике. Но, захваљујући великој љубави чланова, који често од својих уста одвајају, позориште успева да се одржи.

Поводом смрти Др. Михаила Петровића, проф. Универзитета

ИЗЈАВА ЗАХВАЛНОСТИ ЖИВ. ПЕРИЋА, ПРОФ. УНИВЕРЗИТЕТА И ЊЕГОВЕ СУПРУГЕ

Мара и Живојин Перић, професор Универзитета у пензији, најдубље дарнути писетом у казаним њиховом брату и шураку, д-ру Михаилу Н. Петровићу, ред. проф. беогр. Универзитета у пензији, приликом његовога опела и погреба, од стране свих редова грађанства из Београда и унутрашњости, сматрају као своју прву дужност да, и овим путем, изјаве свима најискренију захвалност на томе акту уважења и пријатељства према нашему миломе покојнику, а наиме:

Њ. Високопреосвештенству господину митрополиту Јосифу на присуство опелу и изјави архијерејскога саучешћа у Саборној цркви;

Њ. Преосвештенству господину епископу Арсенију и господи: проти проф. Стевану Димитријевићу, архимандриту Никону, старешини манастира Каленића, проти Кости Луковићу, беогр. архијерејском намеснику, проти Љубомиру Бабићу и проти Рад. Димитријевићу, на чине дејствовању из почасти при опелу, као и господи: проти Милivoju Петровићу, проти Душану Васиљу, проти Мирку Максимовићу, проти Бранку Аврамовићу, свештенику Светозару Груjiћу и протојакону Угљеши Јелићићу, који су одржали заупокојену службу уз побожно појање рускога црквенога хора „Шчербаков“.

Претставницима српских власти, господи: Велибору Јонићу, министру просвете и вера, министру Драг. Јовановићу, претседнику Општине и управнику града Београда, шефу Српске државне безбедности, В. Велмар-Јанковићу, помоћнику министра просвете и вера, Илији Параносу, потпретседнику Општине града Београда, који су присуствовали заупокојеној служби једноме од најзаслужнијих просветних радника српских, односно једноме од најугледнијих становника старога и новога Београда и изјавили нам саучешће;

Господину епископу Арсенију на његовој пастирској беседи у цркви у којој је подвикао општу корисност и позитивно-стваралачку вредност научнога рада појакника, што је, како је г. епископ нарочито и умесно истакао, било могућно благодарећи религиозности покојника, оданога припадника хришћанске вере: само у рукама таквих људи, наука, па ма она била, као математика покојникова, најудаљенија од социјалних наука, у стању је да служи добру човечанству. За разлику од оне науке чији носиоци због свога атеистичкога и антирелигиознога, материјалистичкога, схватања света, не могу, у области духовних појава и односа као што је, у суштини, људско друштво, дати других до негативних и разорних резултата;

Господину проф. д-ру Милутину Миланковићу, који је, разтајући се од покојника од стране Српске академије наука и уметности, показао, као надлежни стручњак, све заслуге и успехе покојникове у свим доменима простране математичке науке; господину д-ру Николи Поповићу, ректору београдског Универзитета, на његовом зналачком говору о великом и благотворном покојниковом утицају на развој наставе не само математичких наука него и на развој осталих егзактних и техничких наука као у ранијој Великој школи (1894—1905) тако и на Универзитету (1905—1941) у Београду;

Господину Николи Бесарабићу, једном од најближих пријатеља покојникова, на усрдном заузимању око припремања сахране;

Београдским листовима: „Новом времену“ и „Обнови“, и часописима: „Српском народу“ и „Колу“, на опису погреба покојниковога и некролозима тако пуним топлих симпатија за њега;

Свима пријатељима и познаницима покојником који су нам, писмом или депешом, изразили своје саучешће,

Нов превод романа Ђования Верга

Ђованија Верга: Мајстор —
дон Ђезуалдо, роман, превео
А. Б. Херенда, поговор напи-
сао Едгардо Ђорђи-Алберти,
корице израдио Џука Јанко-
вић. Издање „Југонистика“
(Светски роман, 4), Београд
1943, агр. 347, дин. 200.

Наша преводна књижевност о-
богаћена је једним значајним ре-
мек-делом италијанске књижев-
ности. Роман Мајстор-дон Ђе-
зуалдо од Ђованија Верге капи-
тально је дело италијанске књи-
жевности, поред Вереника од
бесмртног Манционија и другог
великог Вергиног романа Поро-
дица Малавоља, а преведено је
на све језике културнијих на-
рова.

Писац у овом делу износи је-
дану крупну прекретницу истори-
ско-социјалних догађаја, окарак-
терисану пропадањем феудалног
племства и рађањем нове буржо-
азије. Ма да се целокупна радња
одиграва на Сицилији, у фолк-
лорном амбијенту тог лепог и
живописног италијанског острва,
писац у њој обухвата једну епо-
ху историјских збивања, а ти-
пови које је изнео и психолошки
у танчине обрадио излазе из
оквира локалног колорита, доби-
јајући далеко шире, општечове-
чански значај.

Главни јунак је мајстор-дон
Ђезуалдо, бивши сиромашни зи-
дар који неуморним радом и ве-
штим махинацијама успева да
стекне велико имање, да поста-
не крупни фактор у целокупном
привредном животу свога града.
Он би хтео да помоћу новца
постане раван месном племству.
Међутим, дубоки друштвени јаз
испречио се пред њим непремо-
стиво и постао узроком читавог
нiza јада и несрећа у његовом
јавном и породичном животу.
Скореји је у Мајстор-дон
Ђезуалду тако дубоко схваћен
и приказан, да читалац у њему
не види само тог дон Ђезуалда,
сцијалистичког обогаћеног палан-
чанина, већ безброян низ таквих
истих људи у свима временима и
свима срединама.

Поред те основне психолошке
обраде главног јунака мајстор-
ским пером описане су много-
бројне сцене и догађаји, као кар-
бонарски покрет, појава колере,
пожар у ноћи, свадба и прва
брачна ноћ главног јунака, прва
љубав и војводски брак његове
кћери, и најзад његова смрт у
зетовљевој кући, где умире о-
кружен сопственим богатством
које се расипа, душевно потпуно
усамљен, ни од кога несхваћен.

Поговор, са зналачким прика-
зом писца и целокупног разви-
тика новије италијанске књижев-
ности, написао је проф. Едгардо
Ђорђи-Алберти, директор Инсти-
тута за италијанску културу у
Београду.

Преводилац је успешно савла-
дао велике тешкоте при прево-
ду дела и пренео га на наш је-
зик задржавши сву особеност и
необичност стила које каракте-
ришу ово велико ремек-дело ита-
лијанског књижевног стварања.

Никола Трајковић као дечји романсијер

Никола Трајковић: СИ-
РОЧЕ И БОГАТАШ, деч-
ји роман. Издање „Југони-
стик“, Београд, стр. 146,
дин. 60.

Као дечји писац Никола Трај-
ковић се већ неколико пута по-
јављивао.

Трајковић је до сада за омла-
дину написао ове романе:

Сироче и богаташ.

Са чика-Гвозденом кроз Алба-
нију.

Седам извора.

Како сам писац каже, сада ра-
ди још један роман за младеж
и то из живота старог Београ-
да.

Сироче и богаташ објављен је
први пут у библиотеци Златна
књига, па је занимљиво нагласи-
ти да је то такорећи једини пра-
ви наш оригинални роман у це-
лој збирци Златне књиге, иако
је она имала преко сто књига,
јер од домаћих ствари већином
су у тој библиотеци биле кра-
ће приче, а оне дуже пре су би-
ле дечје новеле, но дечји рома-
нчи.

Сироче и богаташ је мали деч-
ји роман писан просто, разумљи-
во, са занимљивим заплетом са
моралним расплетом, онако ка-
ко би то захтевало идеалистичко
васпитање младежи. У њему де-
ца имају да виде да је живот
сироча борба, или поштена и
дечја.

Радећи неуморно на дечјој
књижевности, Никола Трајковић
од прича и новела лепо стигао и
до дечјег романа, који лагано
али сигурно продубљује. Заиста
је још на прелазу од идиле ка
реализму, али су сви изгледи ту-
да ће и тај проблем решити сход-
но временним потребама.

НА НОВОМ ПУТУ

Заводски лист, уредници Ми-
лутин Дорословић, Војислав
Пајевић и Даница Ивановић,
питомци Завода за принудно
васпитање омладине. Издаје
Завод у Сmederevskoj Па-
ланци. Бр. 4, 28 јуна 1943,
стр. 6, дин. 6.

Изашла су већ четири броја
Заводског листа, гласила пита-
маца Завода за принудно вaspit-
aњe оmladine u Smederevskoj Pa-
lanici. Urednici i saradnici
lista su sami pitomci. Iz do-
sada štampana četiri broja mo-
že vећ da se dobije jasna slika
o životu kulturnog radu pitoma-
ca ovog zavoda, o njihovim
sхватљима i стремљењима koja
su izrazili u toplim pesmama,
priповетkama i radovima iz raz-
nih naučnih oblasti.

Radovi su na lepoj visinii i
odisu iskrrenom ljubavlju prema
zemlji i narodu, kao i mlađins-
kom verom u njegov bolji i sreć-
niji живот. Treba naglasiti
pozitivan uticaj koji su naстав-
nici ovog zavoda, na celu sa u-
pravnikom g. Milovanom Ђ. Po-
povićem, izvršili na omladinu
ranije zavedenu komunističkom
propagandom. Prve rasprave se
izvodile s planom i s uspehom. To
dokazuju radovi pitomaca štam-
pani u ovim brojevima.

Interesantno je da kolikom
ljubavlju pitomci obrađuju za-
vodsko imanje. Evo šta o tome
piše jedan pitomac:

„...Ali заводска земља није
била таква. Ми смо је створили
нашим рукама, ми преврнули пр-
не бразде, ми засејали, окопали,
залили. Пуло је напора требало
да се од прне утапаје утруне
створе плодна поља. Ми нисмо

жалили труда и напора, нисмо
јер волимо наше њиве, нисмо
јер оне су малени али драги ку-
так наше Србије“.

Последњи број посвећен је Ви-
довдану. Садржај листа огледа
се у овом одломку члanka Исто-
ристко наслеђе једног пораза од
B. Paјeviћa:

„У чему лежи управо истори-
ско наслеђе косовског пораза?
Кад год се опет наш народ суда-
ри са стварношћу, кад год дође
у положај сличан Косову мору,
ако хоће да и даље опстане, да
потражи етичке принципе који
су га одржали и који ће га од-
ржати. Њих може наћи једино
ако се удоби у себе и нађе српј,
доследан извор његове животне
снаге; а његова бит је: пораз не
унижава, већ можда више него
победа даје неизмерне потиснице
је и буди нове снаге“.

Последња страница овог броја
је посвећена је раду завodskih
družina. Слободно време пita-
močki provode у раду поједinih
družina, почев од sportskih
pa do naučnih. Igraju se pozor-
ijski komadi, priređuju šahov-
ski turniri, izdaju se zidne
novine, održavaju se footballski
takmičenja, a nedavno су основа-
ni Odbor za ulepšavanje zavoda,
као и Stаница за научна испити-
vanja o kojoj refeřiraju u posled-
njem broju A. Ђелићe. Циљ ове
stанице је да пробуди научни
 дух и да развије смисао за на-
учни rad.

...Ali заводска земља није
била таква. Ми смо је створили
нашим рукама, ми преврнули пр-
не бразде, ми засејали, окопали,
залили. Пуло је напора требало
да се од прне утапаје утруне
створе плодна поља. Ми нисмо

Radios

СВАКОДНЕВНЕ ЕМИСИЈЕ БЕОГРАДСКЕ РАДИО СТАНИЦЕ

5.00—6.15 Другарски поздрави
6.15—7.00 Емисија за српске сељаке и вести на српском језику
7.00—7.10 Вести на немачком језику
7.10—9.00 „Добро јутро, драги слушаоци!“
9.00—9.20 Вести
9.20—12.00 Пауза
12.00—13.00 Подневни концерт
13.00—13.10 Вести на српском језику
13.10—13.50 Подневна музика
13.50—14.00 Вести на немачком језику
14.00—14.50 Нешто за тебе
14.50—15.00 Извештај о водостању
15.00—15.30 Извештај Врховне команде с лаганим понављањем
и кратке вести за војску
15.30—16.00 Пауза
16.00—18.20 Српске емисије
18.20—18.40 Час немачке народне групе
18.40—19.00 Музика за тебе
19.00—20.00 „Из савремених догађаја“ на немачком језику и ве-
сти на страним језицима — бугарски, мађарски, фран-
цуски и румунски.
20.00—20.20 Вечерње вести
21.40—22.00 Поздрави младог београдског стражара
22.00—22.15 Последње вести
00.00—02.00 Поноћне мелодије.

НЕДЕЉА, 11 ЈУЛИ

16.00—17.00 Српске емисије:
16.00—16.05 Извештај Врховне команде
16.05—17.00 „Београд поздравља Бор“ судељују: нар. орк. Дра-
гића Обреновића са Вуком Шехеровићем, Златом Јев-
тићем и дуом Титић и наша „Златна петорка“ са се-
страма Перић.

ПОНЕДЕЉАК, 12 ЈУЛИ

16.00—18.20 Српске емисије:
16.00—16.30 Квартет Преворшек — свира
16.30—16.35 Извештај Врховне команде
16.35—17.00 Радио хор под управом Богдана Цвјића, пева.
17.00—17.02 Програм српске емисије за наредни дан
17.02—18.00 Народне песме и игре, изводе: Зорка и Богдан Бу-
таш, Марија Маринковић-Бадули, Јован Милићевић-
Мостарац и Миливоје Петровић са оркестром —
нардни — Жарка Милановића, и тамбурашки —
Александра Арапицког.
у Међувремену у 17.30 — Предавање
18.00—18.10 „Из савремених догађаја“
18.10—18.20 Заробљенички поздрави.

УТОРАК, 13 ЈУЛИ

16.00—18.20 Српске емисије:
16.00—16.30 Филмски час — изводе: квартет Боривоја Симића и
Војин Поповић
16.30—16.35 Извештај Врховне команде
16.35—17.00 Квинтет Николић — свира.
17.00—17.02 Програм српске емисије за наредни дан
17.02—17.30 Наши мали ансамбли: народни дует Савић—Милчић,
дует гитара Божидара Милосављевића и дует Ђу-
кић—Димитријевић
17.30—17.40 Предавање
17.40—18.00 Народни звуци изводе: Вера Пантeliћ, Момчило Ра-
јић и нар. орк. Ж. Милановића
18.00—18.10 „Из савремених догађаја“
18.10—18.20 Заробљенички поздрави.

СРЕДА, 14 ЈУЛИ

16.00—18.20 Српске емисије:
16.00—16.30 Чувени виолинисти — плоче
16.30—16.35 Извештај Врховне команде
16.35—16.50 Клавирски концерт
16.50—17.00 „Из савремених догађаја“
17.00—17.02 Програм српске емисије за наредни дан
17.02—18.20 Пренос са терасе ресторана на Кalemegdanu.

ЧЕТВРТАК, 15 ЈУЛИ

16.00—18.20 Српске емисије:
16.00—16.30 Аудиција Радио Београда
16.30—16.35 Извештај Врховне команде
16.35—17.00 Салонски оркестар Седлачек — свира, солисти су:
Неда Јуришић и А. Маринковић
17.00—17.02 Програм српске емисије за наредни дан
17.02—17.30 Звуци тамбурица, изводе Божидар Милосављевић,
Катарина Лилић и Деса Јовановић и тамб. орк. А.
Арапицког
17.30—17.40 Предавање
17.40—18.00 Дечји час
18.00—18.10 „Из савремених догађаја“
18.10—18.20 Заробљенички поздрави.

ПЕТАК, 16 ЈУЛИ

16.00—18.20 Српске емисије:
16.00—16.30 Симфонијски оркестар под управом Светолика Паш-
ћана — свира
16.30—16.35 Извештај Врховне команде
16.35—17.00 Народна музика, изводе: Милица Бошњаковић, Тео-
дора Арсеновић и народни радио-оркестар под управ-
ом проф. Петра Костића
17.00—17.02 Програм српске емисије за наредни дан
17.02—17.30 „Златна петорка“ — свира
17.30—17.40 Предавање
17.40—18.00 Народни звуци, изводе: Бранко Гупунски, дует Вук-
мировић—Аврамовић и нар. орк. Жарка Милановића
18.00—18.10 „Из савремених догађаја“
18.10—18.20 Заробљенички поздрави.

СУБОТА, 17 ЈУЛИ

МАЛИ ОГЛАСИ

СВАКА РЕЧ ДИН. 3.—
ДРЖАВНА ТАКСА
ДИН. 5.—

Моју куповну књижицу број 70389 издату од „Дириса“ на име Божидара Грђина сам изгубио, те је оглашавам неважећем.
459 1—3

Личну карту издату од Претстојништва градске полиције у Крагујевцу, изгубила сам, па је овим оглашавам за неважећу. Живка Ђорђевић 458 1—3

Кућну листу издату од Претстојништва градске полиције у Крагујевцу изгубио сам те је овим оглашавам за неважећу. Лука Гајић 457 1—3

Личну карту издату од Претстојништва градске полиције у Крагујевцу, изгубила сам, те је отлашавам за неважећу. Миланка Симовић 456 1—3

Личну карту и пријаву број 11804 издат еод Претстојништва градске полиције у Крагујевцу, отлашавам их овим за неважеће. Милојка Тодоровић 455 1—3

Личну карту издату од Управе града еограда и избегличку пријаву изгубила сам. Оглашавам их овим за неважеће. Катица Павловић 454 1—3

ИЗГУБИЛА САМ кућну листу издату од Претстојништва градске полиције у Крагујевцу. Оглашавам је за неважећу. — Косана Живковић, Томе Вучића 7. 418 3—3

КУЋНУ ЛИСТУ и пријаву издате од Претстојништва градске полиције у Крагујевцу изгубила сам. Овим је оглашавам за неважећу. — Персида Балабај. 419 3—3

ДУВАНСКУ КЊИЖИЦУ бр. 1979 издату од Претстојништва градске полиције у Крагујевцу, изгубио сам. Овим је оглашавам за неважећу. — Драгољуб Чолић. 420 3—3

ИЗГУБИЛА САМ полициску пријаву издату од Претстојништва градске полиције у Крагујевцу. Овим је оглашавам за неважећу. — Драгица Петровић. 421 2—3

ЛИЧНУ КАРТУ издату од Претстојништва градске полиције у Крагујевцу, изгубила сам. Оглашавам је за неважећу. — Ана Вуковић. 422 3—3

КУЋНУ ЛИСТУ издату од Претстојништва градске полиције у Крагујевцу изгубила сам. Оглашавам је за неважећу. — Милева Љубисављевић. 423 3—3

УКРАДЕНА ЛИЧНА КАРТА издата од Претстојништва градске полиције, Крагујевац бр. 14951/43 г., аусваја се од фирме Стефановић, лична карта од еснафа Крагујевац. Драгиша Станковић, поткивач, Кнез Михајлова ул. бр. 161, Крагујевац. 424 3—3

ЛИЧНУ КАРТУ издату од Претстојништва градске полиције у Крагујевцу, изгубила сам. Оглашавам је за неважећу. — Симка Павловић. 425 3—3

ЛИЧНУ КАРТУ и пријаву издате од Претстојништва градске полиције у Крагујевцу, изгубио сам. Оглашавам је за неважећу. — Петковић Јосиф. 426 3—3

ЛИЧНУ КАРТУ број 556 издату од Среског начелства из Крагујевца, изгубио сам. Оглашавам је за неважећу. — Благоје Ђорђевић. 427 3—3

ЛИЧНУ КАРТУ број 431 издату од Среског начелства из Крагујевца, изгубио сам. Оглашавам је за неважећу. — Драгиша Ђорђевић, Лужнице. 428 3—3

КУЋНУ ЛИСТУ издату од Претстојништва градске полиције у Крагујевцу, изгубио сам. Оглашавам је за неважећу. — Живадин Стојановић. 429 3—3

ЛИЧНУ КАРТУ, пријаву и општинску пријаву издате од Претстојништва градске полиције, Крагујевац, изгубио сам. Оглашавам је за неважећу. — Стевана Ђорђевић. 430 3—3

КУЋНУ ЛИСТУ издату на моје име од Претстојништва полиције у Крагујевцу оглашавам за неважећу. — Илија Мелентијевић, геометар. 431 3—3

МОЈА ЖЕНА Ружена Митровић из Немецки Брод — Чешко-Моравска напустила ме 1936 године, никакве дугове које она учини прије овога не сумо пријати, водим бракоразводну парницу. — Драгољуб Митровић из Крагујевца. 432 3—3

„РАДЕ НЕИМАР“

ПРОДАЈЕ — КУЋЕ — ПАЛАТЕ — ВИЛЕ
ВИСОКИ ОЧУВАНИ РЕНОМЕ НАШЕ ФИРМЕ ВЕЋ ЈЕ ПОЗНАТ
БЕОГРАД — КРАЉА МИЛАНА 20. — ТЕЛЕФОН 27-796.

465 1—3

ПОСЕТИТЕ СТОВАРИШТЕ МОДЕРНОГ НАМЕШТАЈА

Ђорђа Барјактаревића

БЕОГРАД — КР. АЛЕКСАНДРА 87 и 97. ТЕЛ. 40156.

Има велики избор спаваћих соба, кухиња, трпезарија, комбинованих соба, кауча, патент фотеља, салонских дубоких фотеља, уз најниже цене, најлепши избор за 1943 годину.

460 2—4

СТАРИ НАКИТ И ДРАГО КАМЕЊЕ

Бесплатно стручно процењује, купује и продаје стручна радња.

„БУКУЉА“

ТРГОВИНА СТАРОГ НАКИТА
Краља Милана 41-а до Славије

Пажња! ПРОДАВЦИМА ЗЛАТНОГ НАКИТА Пажња!

Не продајте ни једног парчета Вашег златног накита, драгог камења и златних зуба, док потпуно не би били упућени у њихову стварну данашњу вредност. Зато ако већ продајете понудите свима купцима а на послетку у Вашем је интересу понудите и познатој фирмама „ВРАЧАР“ која ће Вам платити одмах по највишој дневној цени, или ће Вам бесплатно и стручно проценити „ВРАЧАР“ — Београд, Палилулска улица бр. 6. — Продужење Душанове улице. — Телефон 28-706. — Дорћолска пијаца.

462 1—1

ЦЕНТРАЛА за ХУМОР

РЕВИ КОМЕДИЈА
Ч 2 ДЕЛА од
Мите Ђамићијевића

КНЕЖЕВ СПОМЕННИК 5

463 1—1

ДРЖАВНА ХИПОТЕКАРНА БАНКА

изложиће јавној продаји са почетном лицитационом ценом следећа имања:

13 ЈУЛА 1943 ГОД.

- 1) Плац Румунска бр. 60 Дин. 1.000.000.—
- 2) Њива Дужница и то 1/45-идеални део " 50.000.—
- 3) Плац са зградом, Кр. Александра 199а " 2.250.000.—
- 4) Плац са зградом Војв. Пећанца 13 " 760.000.—
- 5) Плац са зградом Захумска 45 " 1.000.000.—

15 ЈУЛА 1943 ГОД.

- 1) Плац са зградом Војв. Блажете 6 " 250.000.—
- 2) Плац Принца Евгенија 26 " 250.000.—
- 3) Плац са зградом Козарчева 51 " 220.000.—
- 4) Плац Врањска 3 " 400.000.—
- 5) Плац са зградама Младонагоричанска 35 " 450.000.—

17 ЈУЛА 1943 ГОД.

- 1) Плац са зградом Ртањска 8, 1/2 идеална " 350.000.—
- 2) Плац са зградом Озренска 38а " 250.000.—
- 3) Плац са зградом Прешевска 24 " 500.000.—
- 4) Плац Риге од Фере 20 " 1.200.000.—
- 5) Плац са зградом Госп. Вучића 17б " 850.000.—

464 1—1

КУПУЈЕМО КЊИГЕ

половне на свима језицима
позовите нас — долазимо!

Књижара „СЛАВИЈА“ тел. 29195

466

ДРЖАВНА ХИПОТЕКАРНА БАНКА

изложиће на јавној продаји на дан 16 јула 1943 год. са почетном лицитационом ценом ова имања:

- 1) Плац са зградом Високог Стевана бр. 10
1/3 идеални део Дин. 270.000.—
- 2) Плац са зградом Ломина 23 " 1.200.000.—
- 3) Плац са зградом Румунска 35а " 2.000.000.—

Продаја ће се обавити у банчиној згради — Скадарска 33/II где се могу добити сва даља обавештења.

467 1—1

ДРЖАВНА ХИПОТЕКАРНА БАНКА

изложиће јавној продаји са почетном лицитационом ценом следећа имања:

- 19 ЈУЛА 1943 ГОД.
- 1) Плац, пут из Војв. Глигора ул. Дин. 90.000.—
- 2) Плац са 2 зграде, Престол. Петра 145 " 600.000.—
- 3) Плац са зградом, Петроварадинска 11 " 550.000.—
- 4) Плац угао Војв. Глигора и Гр. Миленка " 1.800.000.—
- 5) Плац са зградом, Вељка Милићевића 11 " 1.600.000.—

- 21 ЈУЛИ 1943 ГОД.
- 1) Плац са зградом, Кајмакчаланска 35 " 650.000.—
- 2) Плац са 3 зграде, Адмирала Гепрата 91 " 4.000.000.—
- 3) Плац са зградама, Страхињића бана 20 " 2